

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Corpus Juris Canonici Emendatum Et Notis Illustratum

Gregor <XIII., Papst>

**Editio haec postrema summâ fide & diligentîâ nunc denuò à
mendis prioribus Typographicis purgata, 1670**

De summa trinitate, et fide Catholica. Titulus primus

[urn:nbn:de:bsz:31-107487](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107487)

1 2

DE SUMMA TRINITATE, ET FIDE CATHOLICA.

TITULUS PRIMUS.
CAPITULUM UNICUM.

Spiritus Sanctus aeternaliter à Patre & Filio, tanquam ab uno principio & unica spiratione, procedit. Joan. Andr.

Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi.

Ideli ac devotâ professione fatemur, quod Spiritus Sanctus aeternaliter ex Patre & Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex uno principio: non duabus spirationibus, sed unicâ spiratione procedit: hoc professâ est hæcenus, prædicavit & docuit, hoc firmiter tenet & prædicat, profitemur & docet sacrosancta Romana Ecclesia, mater omnium fidelium, & magistra: hoc habet orthodoxorum Patrum, atque Doctorum Latinorum, pariter & Græcorum incommutabilis & vera sententia. Sed quia nonnulli propter inrefragabilis præmissæ veritatis ignorantiam in errores varios sunt prolapsi: Nos hujusmodi erroribus viam præcludere cupientes, hoc sacro approbante Concilio, damnamus & reprobamus omnes, qui negare præsumperint, aeternaliter Spiritum Sanctum ex & Patre & Filio procedere sive etiam temerario ausu asserere, quod Spiritus Sanctus ex Patre & Filio, tanquam ex duobus principiis, & non tanquam ex uno, procedat.

DE CONSTITUTIONIBUS.

TITULUS II.

CAP. I.

¶ Nova constitutio Principis tollit primam contrariam, quamvis id non exprimat. Speciales consuetudines, & statuta rationalia non tollit, nisi id exprimat. Joan. Andr.

Bonifacius VIII.

Incet Romanus Pontifex (qui jura omnia in scrip-
to pectoris sui censetur habere) constitutionem
condendo posteriorem, priorem, quamvis de ipsa
mentionem non faciat, revocare nescitur: Quia tamen
locorum specialium & personarum singularium con-
suetudines & statuta, (cum sint facti, & in facto con-
sistant) potest probabiliter ignorare: ipsi, dum tamen
sint rationalia, per constitutionem à se noviter editam
(nisi expresse caveatur in ipsa) non intelligitur in ali-
quo derogare.

CAP. II.

¶ Duo sunt dicta. Primum, quod statuta ordinariorum non li-
gant probabiliter ignorantes. Secundum, quod statuta Episcopi
extra suam diocesim subditum non legat. Joan. Andr.

Idem.

a. Papa cogitur consisti. Doc. & infidelis deponitur. xl. dist. 1.
si Papa. per gloss. vide Magistrum & sicut Doct. Theologus lib. 1. sent.
dist. 11. & 12. Thom. p. 1. q. 36. art. 2. & 4. b. aliâ, à Patre,
c. Quia dicitur, quasi commune statutum, & verbum statuti re-
spicit sui scriptum. 1. dist. 4. cum sit, secundum Archid.

UT animarum a periculis obvietur, sententiis per sta-
tuta quorumcunque ordinariorum prolatis, ligari
nolumus ignorantes: dum tamen eorum ignorantia
crassa non fuerit, aut supina. Statuto Episcopi, quo in
omnes, qui factum commiserint, excommunicationis
sententia promulgatur: subditi ejus factum extra ipsius
diocesim committentes, minime ligari noscuntur: cum
extra territorium jus dicenti non pareatur impune.

DE RESCRIPTIS.

TITULUS III.

CAP. I.

¶ Rescriptum impetratum ab excommunicato, est ipso jure
nullum, & quicquid inde factum est: nisi in causa excommunica-
tionis vel appellationis.

Gregorius IX.

IPSO jure rescriptum, vel processus per ipsam habitus
non valeat, si ab excommunicato, super alio quàm
excommunicationis vel appellationis articulo, fue-
rit impetratum.

CAP. II.

¶ Per clausulam, Quidam alii possunt solum quatuor conveniri:
quorum nomina in primo citatorio exprimentur, ne variationi sit
locus. Joan. Andr.

Innocentius III. in Concilio Lugdunensi.

CUM in multis juris articulis infinitas reprobetur,
providè duximus statuendum, ut per illam genera-
lem clausulam, Quidam alii, quæ frequenter in literis no-
stris inseritur, ultra tres vel quatuor in judicium non tra-
hantur: quorum nomina in primo citatorio exprimat im-
petrator: ne locus fraudi forsitan relinquantur, si circa ea
possit libere variare.

CAP. III.

¶ Si actor contra reum super pluribus personalibus literas im-
petrat ad diversos, non valent literæ, nec processus earum: & reus
condemnatur in expensis. Et idem in reo conveniente vel reconve-
niente actorem, eodem durante iudicio. Joan. Andr.

Idem in eodem.

DISPENDIA litium æquitate compendio volentes
quæ possumus industriâ coarctare, statutum felici
recordationis Gregorii Papæ noni prædecessoris no-
stri, super hoc editum ampliâtes: Decernimus, ut si
quis contra alium plures personales movere voluerit
questiones, non ad diversos iudices, sed ad eosdem super
omnibus hujusmodi questionibus literas studeat

a. Doct. hic videtur quod Lasci ligantur statuto Episcopi in favorem
anima fallac. novit. de lud. c. nos inter. de purg. can. Font.

Cccc

impetrare. Qui verò contrarium fecerit, omni commo-
do a careat literarum: nec processus habitus valeat per
eandem, reo, si eum per ipsas eiteraverit vel fatigaverit, in
expensis legitimis condemnandus. Reus quoque si eod-
dem durante iudicio actorem sibi obnoxium dixerit, re-
conventionis beneficio vel conventionis (si contra eum
litteras impetrare maluerit) de iure suo debet apud eod-
dem iudicem experiri: nisi eos ut suspectos poterit recusa-
re: simili poenā, si contra hoc fecerit, puniendā.

CAP. IV.

¶ *Receptus per literas facultatis, si ad recipiendos spoliabatur re-
ceptis, ipsorum, & non Papa, auctoritate intelligitur esse receptus: nisi
in literis aliud esset expressum. Si autem receptio non spoliabatur
ad eos, tunc Apostolica auctoritate dicitur receptus. Ioan. And.*

Bonifacius VIII.

Cum aliquibus recipiendi aliquem in Canonicum
alicujus Ecclesie, non obstantibus ejusdem Ecclesie
privilegiis, consuetudinibus, vel statutis, juramento, con-
firmatione Apostolica, vel quacunque firmitate aliā ro-
boratis, per nostras litteras concedimus facultatem: si
Canonicorum receptio aliās in ipsa Ecclesia non spectat
ad eos, quibus hujusmodi littere diriguntur, sex ex eorum
viribus recipiant potestatem, is qui recipitur, auctoritate
Apostolica dignoscitur esse receptus. Si verò Canoni-
corum receptio aliās pertinet ad eosdem, non Apostoli-
cā, sed recipientium censetur auctoritate receptus: nisi,
quod cum auctoritate nostrā reciperent, in nostris litteris
cavetur expressē.

CAP. V.

¶ *Rescriptum Papale, quod concedit promotorem promotionem pri-
morum beneficiorum usque ad beneplacitum Papa, extinguitur mor-
tuo Papa: si tunc sibi dicatur, Usque ad beneplacitum Apostoli-
cā sedis. Nec intelligitur tale rescriptum de beneficiis prius non
sanctis detentis. Ioan. And.*

Idem.

Si gratiosē tibi à Romano Pontifice concedatur, ut be-
neficia h, quæ tempore tuæ promotionis obtinebas, et
posses usque ad suam voluntatis beneplacitum retinere:
hujusmodi gratia per ejus obitum, per quem ipsius bene-
placitum omnino extinguitur, eo ipso expirat. Secus au-
tem, si usque ad Apostolicæ sedis beneplacitum gratia
concedatur prædicta: tunc enim, quia sedes d ipsa non
moriatur, durabit perpennis, nisi à successore fuerit revoca-
ta. Prætextu verò talis concessionis, quæ debet (cum
sit ambitiosa) restringi, ea solum beneficia, quæ canoni-
cè obtines, potes licite retinere.

CAP. VI.

¶ *Vacatio per mortem, & vacatio per reversionem sunt d
versa: & ideo in literis ad beneficia impetratis, uno expresso non
venit reliquum. Ioan. And.*

Idem.

Susceptum ab Apostolica sede mandatum, ut ab ali-
quo beneficii (quod obtinet) resignatione receptā,
ipsum alteri conferas & assignes: adimplere non potes,
si ille antequam resignet; rebus eximatur humanis:
cum non per resignationem vacaverit, sed per mortem:
nisi de intentione mandantis aliud appareret expres-
sē. Si duo super eodem beneficio litteras impetrent, pri-
mo eorum per illius obitum, qui tenebat, secundo verò
per cessionem ejusdem ipsam proponente vacare: se-

^a Hoc est, si virtute primi rescripti adversarius erat in mora, vel in mala fide, vel etas interrupta prescriptio propter secundum rescriptum ad alium, omneristi effectus perierunt. Phil. Et vide c. procedere etiam in delegatis ab inferioribus à Papa. Socio Phil. De Font. b Quod nomine beneficii intelligatur, vide Doct. in c. cum etiam, de præbendis & leg. Plura beneficia sine dispensatione tenere licet. 7 eod. tit. gratia. Dum. c obtinet, post. & c. d In Codic. Barbar. sedes Apostolica.

cundus, cum Beneficium ipsum cessione non morte va-
caverit, debet primo in ipsius ascensione præferri.

CAP. VII.

¶ *Licet ignorans beneficium sibi collatum, in impetratione al-
terius illius mentionem non fecerit, valent littere: alterum tamen
eleget, si de jure simul tenens non possint. Ioan. And.*

Idem.

Gratia, quam super beneficio à sede Apostolica te-
impetrasse proponis, vitiosa reputari non debet,
quamvis de alio beneficio ab Episcopo tuo antea tibi ab-
senti & ignoranti collato, nullam (cum tempore impet-
rationis ne cires) feceris mentionem. Utrumque ta-
men (si talia sint beneficia, quæ simul nequeant de jure
teneri) habere non potes: sed eligas, quod ex eis malue-
ris retinere.

CAP. VIII.

¶ *Si restituatur quis ad gratiam revocatum, sine alterius pro-
judicio intelligitur restitutus: unde alteri ante restitutionem impet-
ranti, præferri non debet. Ioan. And.*

Idem.

Quamvis is, cujus gratia (per quam mandabatur
vacatura) per nos fuerit revocata, restitutus à nobis de-
nuò ad eandem: non tamen ei, cui post revocationem, &
ante restitutionem prædictas, similis in eadem Ecclesia
gratia facta fuit (nisi de hoc b expresse dixerimus) an-
teferri debebit. Cum talis restitutio, ubi aliud non expri-
mitur, intelligatur fieri sine jatis præjudicio alieni.

CAP. IX.

¶ *In literis ad beneficia impetratis inspicitur tempus data. Unde
de per illas beneficium curatum obtinere non poteris, qui licet nunc
sit major, illo tempore minor erat. Ioan. And.*

Idem.

Sicco tempore, quo tibi de beneficio cum cura, vel sine
cura mandavimus provideri, ad obtinendam curatum
beneficium, idoneam e non habebas aetatem: tibi, licet
nunc legitimæ effectus sis ætatis, auctoritate litterarum
hujusmodi (cum tempore data ipsarum adhuc non esset
idoneus) de beneficio curam animatum habentem nequa-
quam provideri. Beneficium autem sine cura (cum ad
ipsum sufficientem tunc ætatem haberes) per eas licite
poteris obtinere.

CAP. X.

¶ *Gratia generalis non præjudicat speciali, & debet facere
mentionem de precedenti privilegio, consuetudine vel statuto. h. d.
De re.*

Idem.

Si propter tuam debitam persequenda, fructus beneficio-
rum primi anni, quæ in tua vacabunt dies, tibi (non
obstantibus quibuslibet consuetudinibus, privilegiis, vel
statutis, per quæ nostræ impediri possent concessio) usque
ad quinquennium de speciali gratia concedimus: inten-
tionis nostræ nequaquam existit, si fructus hujusmodi,
Ecclesie tuae fabricæ, vel alteri usui, seu cuicumque singu-
lari personæ, de speciali consuetudine, privilegio, vel sta-
tuto forsitan debeantur: quod tunc per concessionem ipsam
(nisi hoc expresse caveatur in ea) præjudicium aliquod
generetur.

CAP. XI.

¶ *Causa ab Apostolica sede, vel ipsi Legato committi debent
dignitatem obtinentibus, vel Canoniam Ecclesia Cathedrali.
Nec trahantur debent, nisi in exterranis, vel locis insignibus. h. d. us-
que ad h. Curæ vero.*

^a Hæc hujusmodi mandata de providendo omnino sunt sub-
lata per Concil. Trident. sess. 24. de reform. c. 19. b nisi ius, & c.
c Que sit idonea ætas in quolibet ordinato, tradit Pavorm. 2. sicut
inordinata de præb. & Papa in beneficiis debet præjudicare potest
alterius juri. nam in beneficiis aliis omnia potest. c. 2. inf. de prob.
Idem.

Idem.

Staturum a quod circa iudices à sede Apostolica deputandos nuper edidimus, cum quædam contenta in eo, quæ pro communi utilitate credebantur inducta (sicut experientia docuit) tendere dignoscantur ad novam: sanctione præsentem (quam irrefragabiliter observari mandamus) suadente utilitate, in melius duximus reformandum. Sancimus igitur, ut nullis, nisi dignitate præditis, aut personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ auctoritate literarum sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejusdem de extero committantur, nec audiantur alibi, quàm in civitatibus, vel locis insignibus, ubi possit commodè copia peritorum haberi.

¶ *Abire & reo ipsam diocesi existentibus, causâ committi non debet extra illam, nisi in sex casibus, in quibus tamen non trahatur ultra unam diocem. Et nisi in duobus ultimis casibus impetrans per juramentum fidem fecerit de istis, repellatur à iudice: & in expensis condemnabitur, hoc dicit usq. ad 6. Cum autem. Dominicus.*

Cum verò ejusdem civitatis seu diocesis fuerint actor & reus, extra ipsas causâ non committatur, nec conveniatur aliquis eorundem, nisi ab Episcopo contra aliquem de sua diocesi, vel ab aliquo contra eum, aut contra ejus Capitulum, seu contra universitatem civitatis, villæ, aut castri fuerit actio dirigenda: vel nisi actor eandem civitatem seu diocesim intrare non audeans, aut sui adversarii potentiam merito perhorrescens, eum intra ipsas nequeat convenire secure: in his quippe casibus extra dictas civitates & diocesim possit contra prædictos causâ committi: nullus tamen eorum ultra unam diocem à sine sui diocesis valeat conveniri. Sed & in duobus ultimis casibus, nisi impetrans de prædicto timore, quem in literis commissionis exprimere teneatur, primò fidem iudici faciat, saltem per proprium juramentum: iudex ipse nullatenus in causâ procedat, sed partes à sua jurisdictione dimittens, impetratam eundem in expensis legitimis alteri parti condemnet.

¶ *Abire contra reum diversa diocesis debet impetrare Delegatum, vel in diocesi, vel in alia non propria, nec ultra unam diocem distante. Dominicus.*

Cum autem actor & reus civitatum & diocesum fuerint diversarum, si actor in civitate vel diocesi rei iudicem habere recuset, ipsum non in sua, sed in alia civitate, vel diocesi libere impetrare valeat, reamque trahere ad eandem: dummodo locus, ad quem eum traxerit, ultra unam diocem (sicut in casu alio præmittitur) minime sit remotus.

¶ *Delegatus extra locum commissionis, nec partes citare, nec causam cognoscere potest sine expresso partium consensu, nec subdiligere loci vel personam aliam, quam hic expressit. Ioan. Aod.*

In nullo quoque casuum prædictorum iudex extra civitatem seu diocesim, in quibus deputatus fuerit, citet partes, nec de causâ sibi commissâ cognoscat: nisi ad id expressus accesserit earundem & assensus: neque alibi, quam in illas, & personis duntaxat designatis superius, committat à quomodolibet vices suas.

¶ *Delegatus nihil debet à partibus recipere, nisi esculentum & poculentum libere oblatum, quod paucis possit consumi diebus: vel moderatas expensas si non sint pauperes, quando pro necessitate vel utilitate, non malevolè extra domicilium pergerit. Dominicus.*

Insuper ut gratis, & cum omni puritate iudicium eorum ipso procedat, nullum munus vel quicquam aliud

(nisi forsan esculentum vel poculentum merâ liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus; vel nisi, cum ipsum propter causam sibi commissam contigerit extra suum domicilium proficisci, moderatas expensas) recipere ab eisdem partibus qualitercunque præsumat. Provisurus attentè, quòd in ipsis expensis modum nequaquam excedat: nec plus ab una parte, quàm ab alia exigat, cum commune gerat negotium utriusque: quodque (ubi causæ sibi commissæ utilitas vel necessitas non exegerit) occasionem propter habendas expensas proficiscendi extra domicilium non assumat: sed & ubi notabiliter fuerint pauperes & litigantes, etiam pro expensis nil profusè exigat ab eisdem.

¶ *Delegatus, nisi indigeat non assumat Assesorem: aliàs de suo illi provideat. Si eget, non suspectum partibus assumat, cum moderato salario à partibus solvendo.*

Assesorem autem (ut quandoque & faciunt aliqui fraudulenter) nisi eo indigeat, quod conscientiz relinquatur ejusdem, sibi nequaquam adjungat: alioquin de suo proprio providere tenetur eidem. Si autem indigeat, ipsum neutri parti suspectum assumens, ei de competenti salario, providè moderando ab eo, faciat à partibus communiter provideri.

¶ *Delegatus taxare debet salarii Notariorum, nec partibus debet eum ipsi vel Assessoribus in salario. Dom.*

Notarium verò vel Notarios, in causâ sibi commissâ scribentes, qui ut plurimum in exigendo salario metas rationis excedunt, ut ad ipsius spectat officium, prudenter refrenet: nec cum ipsis, aut cum Assessore præfato lucrum participet ullo modo.

¶ *Delegatus receptionis aliquid contra prohibitionem hujus capituli, tenetur restituere, non obstantè danti remissione. Ioan. Aodr.*

Si quid e autem contra constitutionem præsentem receperit, ad ipsius restitutionem integram teneatur: nullâ eorum, quibus restitutio facienda fuerit, remissione ullatenus profutura eidem.

¶ *Delegatus non debet vocare testes, nisi statu causâ requirente, & producenti, illi administrare debet expensas in veniendo, stando & redeundo. Dominicus.*

Pro ferendo quoque testimonio (prætextu cujus aliqui alios fraudulenter interdum à iudicibus vocari procurant, ut eos laboribus & expensis fatigent, aut extorqueant aliquid ab eisdem) nullum ullatenus convocet: nisi quando conditio & status causâ requirent. Sed nec tunc, nisi à producente, competentes (vocato pro testimonio veniendo, stando, & redeundo) faciat ministrari expensas.

¶ *Gesta contra hanc Decretalem sunt ipso jure nulla. h. d. Et non dividitur.*

Quicquid autem contra præmissa, vel eorum aliquod contigerit attentari, sit ipso jure irritum & inane.

CAP. XII.

¶ *Sola prævota præsentatio & receptio in Canonicum secundè impetrantem in eadem Ecclesia, non excludit primum impetrantem à Præbenda vacante tempore sua receptionis, vel post à vacante ante suam receptionem vel præsentationem: & hoc si per processum executerit, vel interpositionem decreti pro primo impetrante effecta extiterit: nisi dolo vel negligentia excluderetur ab eadem. Dominicus.*

Idem.

Tibi, qui gratiam in Biturèn. & Ecclesia impetrasti à nobis certo executore concessio, qui te in Canonicum recipi faceret, & de Præbenda tibi (si qua in eadem Ecclesia tunc vacabat, alioquin de vacatura f proxime)

a Paupertas excusat ab onere expensarum. Dom. b Sura datur super eo quod non sit sepe, sed quandoq. Dom. c Vid. l. si rem. 4. omni. ff. de pig. act. d convocet. e Britens. al. Vitarens. f Hæc mandata de providendo, & gratias expellatæ vas omnino sustulit Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19.

Cccc 2

provideret : alius similem gratiam , post tuam impetrationem obtinens in eadem , licet prius quam tu suas literas presentaverit , & in Canonicum sit receptus , in Præbenda tempore tuæ receptionis , vel etiam post vacante , ex quo alteri ante tuam receptionem collata non exitit , anteferri non debet . Idem quoque , si ante receptionem tuam in Canonicum vacavisset Præbenda per processum tui executoris , qui ei , ad quem Præbendæ collatio pertinebat , notificaverat , quod eam volebat per huiusmodi potestatem conferre : aut interdixerat , ne conferret eandem , seu illam suæ reservaverat collationi , præsertim cum interpositione decreti affecta : tunc enim tibi & non alteri debet Præbenda huiusmodi assignari . Quinimò si ante receptionem & præsentationem etiam tuam Præbenda vacavit , idem erit censendum , si in huiusmodi gratia tibi facta decretum à nobis fuerit irritum & inane , quod contra ipsam contingeret attentari . In prædictis itaque a casibus debes tu Præbendam vacantem potius , quam impetrator ultimus , obtinere : dum tamen dolus tibi non possit , vel notabilis negligentia imputari .

CAP. XIII.

¶ Si primo sub conditione provideri mandatur , & secundum pure impetrans , priusquam veniat conditio , à Papa vel excoctore suo Canonicatum obtineat , in affectione Præbendæ primo præfertur . Ioan. Andr.

Idem.

SI pro te alicui directæ fuerint scripta nostra , ut tibi de Canonicatu , & Præbendæ Ecclesiæ Bituræ . b si ad id accederet Episcopi & Capituli Ecclesiæ præbats assensus , auctoritate Apostolicâ provideret : alter postmodum impetrans , qui ex collatione Apostolica sedis , vel executoris super hoc deputati provisione , priusquam Episcopi & Capituli prædictorum assensus ad provisionem tibi accederet faciendam , Canonicatum obtinuit Bituræ . licet tu interveniente postea prædictorum assensu , dicti prioris mandati auctoritate , in Canonicum ipsius Ecclesiæ receptus , in Præbenda vacante tibi merito antefertur .

CAP. XIV.

¶ Hac est solennis Decretalis , & per Ioan. Andr. subtiliter glossata : & potest sic secundum eum summari : Si inter duos impetrantes non appareat prioritas , & c. hoc Decretalis duo membra distinguit , & in secundo subsistit . Et partes patet secundum Ioan. Andr. licet glossa prima latius summet .

Idem.

DUOBUS super provisione simili sibi faciendâ in eadem Ecclesia , literas à nobis obtinentibus unâ die , certis eis executoribus deputatis , si non appareat , quis primò impetraverit ex eisdem , is eorum , cui Canonicatum contulimus , est in Præbenda præferendus alteri , qui à nobis Canonicatum non exitit affectus : licet priusquam alius eis , ad quos spectat Canonicorum receptio , & collatio Præbendarum , suas presentaverit literas , & ab eis in Canonicum sit receptus . Si verò neutri eorum vel utrique Canonicatum contulimus , tunc (ex quo in gratia sunt æquales) is , qui primò presentaverit , erit potior in Præbenda . Quod si forsân ambo simul in præsentando concurrant , hi ad quos (ut præmittitur) spectat Canonicorum receptio & collatio Præbendarum , vel eorum major pars , ex eis alterum , quem voluerint , eligere teneantur : quo electo , alius omninò careat impetratis : nisi ex tenore literarum ipsius expressè appareat , quod utrique ipsorum voluerimus providere .

CAP. XV.

¶ Omnis indulgentia concessa à Bonifacio , vel suis prædecessoribus , Clericis , de percipiendis perpetuis fructibus suorum beneficiorum ,

a Quæ . b Biterrensis . c Meminisse semper oportet eorum , quæ sanxit Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 19.

suorum in absentia , sunt revocata . Et præfertur Papa , si illis in posterum non daturum . Ioan. Andr.

Idem.

Quia per ambitionem importunitatem petentium , quam nos , quàm nonnulli prædecessores nostri Romani Pontifices , indulgentias perpetuas multis concessimus de percipiendis fructibus beneficiorum suorum , distributionibus a quotidianis duntaxat exceptis , sive in scholis essent , sive in Ecclesiis suarum altera residerent , aut in Romana curia moram traherent , seu alio certo loco , vel etiam ubicunque : ex quo insolentia oriuntur vagandi , & dissolutionis præparatur materia , minuitur cultus divinus , quem desideramus augeri : & officium plerumque , propter quod beneficium Ecclesiasticum datur , omittitur : Nos volentes emendare præterita , & quantum possumus , adversus futura cavere , omnes huiusmodi & similes indulgentias , personis , non Ecclesiis vel dignitatibus datas , penitus revocamus : & earum concessionem nostris volumus exulare temporibus . Quodque nobis licere non patimur , nostris successoribus indicamus .

DE CONSUETUDINE TITULUS IV.

CAP. I.

¶ Prætextu consuetudinis etiam jurata , vel quantocunque tempore observata , non potest quis nisi unicum personatum , dignitatem , vel aliud perpetuum officium , simul cum Canonica , & Præbenda in aliqua Ecclesia absque dispensatione sedis Apostolicæ obtinere , vel iam obtenta tenere : & contra præsumptum , irritum est omninò . Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Consuetudinem , quam in vestra Ecclesia servatam asseritis tanto tempore , quod in contrarium memoris non existit : videlicet , quod ipse Ecclesiæ Canonici duos personatus , aut duas dignitates , vel præposituras , seu administrationes , aut duo officia , vel eorum alterum cum reliquo insimul & Præbendam possint in ea licite absque dispensatione sedis Apostolicæ obtinere : corruptelam (cum sacris sit inimica canonibus , & de ambitionis radice processerit) merito reputantes , eam auctoritate Apostolicâ reprobamus , vosque ad ipsius observantiam , etiam si juramento firmata extiterit (cum iuramentum iniquitatis vinculum non existat) decernimus non teneri : Statuentes , ut cum unum officium vix dignè valeat aliquis adimplere , nulli liceat de cetero , nisi unicum personatum , vel dignitatem , aut præposituram , sive administrationem , vel officium perpetuum , quocunque nomine censeantur , cum Præbenda insimul absque dispensatione dictæ sedis in eadem Ecclesia obtinere , vel iam obtenta tenere . Quod si à quocunque secus præsumptum fuerit , irritum sit omninò .

CAP. II.

¶ Non valet consuetudo , quod ab Officiali Episcopi ad Episcopum appellatur . Ioan. Andr.

Idem.

Non putamus illam consuetudinem , quantocunque tempore de facto servatam , consonam rationi , quod ab Officiali Episcopi ad eundem Episcopum valeat appellari : ne ab eodem ad seipsum (cum sit idem auditorium utriusque) appellatio interposita videatur .

a Appellatione fructuum veniunt manualia , ut annotat Doll. De Font. b Vide Conc. Trid. sess. 7. de refor. c. 2. & 4. & sess. 24. de reform. c. 17. c. al. consuetur. d. Constitutio antiqui juris declaratoria extenditur ad præterita , etiam si contra se habeat consuetudinem , dummodo declarat illam non valere . Doms. Ph. Font.

CAP.

CAP. III.

¶ Valet consuetudo prescripta, quod Episcopus in inquirenda, puniendo, & corrigendo subditorum excessus, sui Capituli consilium requirere non teneatur. Ioan. Andr.

Idem

Non est (dum tamen aliis sit prescripta canonice b) consuetudo, quam allegat Episcopus, reprobanda: quod in inquirendis e, puniendis, & corrigendis subditorum excessibus, consilium sui Capituli requirere minimè teneatur.

CAP. IV.

¶ Per rescriptum Apostolicum, quo de Præbenda primò vacante mandabatur alicui provideri, laudabili alius Ecclesie consuetudo non tollitur: hinc est, quod si ibi est consuetudo, quod antiquiores Canonici vacantes Præbendas possint optare gradatim: illo non obstante mandato, poterit antiquior vacantem optare Præbendam: & expellatur per xx. dies optare volentibus, executor de non optata previdebit eisdem. Si autem præbendam vacantem in curia Papa conferret, tunc illam antiquior optare non poterit. Ioan. Andr.

Idem.

Cum in tua d Ecclesia (in qua consuetudo habetur, quod antiquiores Canonici gradatim meliores, si voluerint, possint, cum vacante, per se, vel per alios optare Præbendas) provideri mandamus alicui de Præbenda, nulli alii de iure debita, proximò inibi vacatura: huiusmodi non obstante mandato, poterunt ipsi antiquiores iuxta consuetudinem eandem optare, cum Præbenda vacabit: & illa quæ optata non fuerit (si nulli sit debita) erit illi, pro quo scripsimus, conferenda. In Præbendis verò sed. Apostol. vacantibus, cum de ipsis per Rom. Pontif. ordinatur, locus prædictæ consuetudini non existit. Ne autem prætextu eisdem consuetudinis, provisiones auctoritate Apostolica faciendæ, ultra debitum differantur: statumus, ut executores super ipsis provisionibus deputati, optare volentes, per viginti dies dantaxat e expectent: quibus elapsis, liberè in non optatis ad exequenda sibi mandata procedant, præfatâ consuetudine non obstante.

DE POSTULATIONE PRÆLATORUM.

TITULUS X

CAP. UN.

¶ Si quis eligat postulando, vel postulandum, vel in postulandum: vel postulet eligendo, vel eligendum, vel in eligendum: tunc electio vel postulatio est irrita ipso iure. Si autem dicat, Eligo & postulo, prout melius de iure valere potest, idem: nisi probabiliter dubitaretur, an esset eligendus vel postulandus: & tunc consensus tempore eligat alteram viam, electionem scilicet vel postulationem: quâ electâ, ad alteram redire non poterit. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Perpetuo prohibemus edicto, ne sub aliqua ex iis formis, quas perniciose curiositas adinvenit, Eligo postulando, & f postulo eligendo: aut, Eligo postulandum, seu postulo eligendum: cum nec vera electio, nec vera postulatio resultet ex ipsis, quin sibi potius invicem adveniant: aut sub illis verbis g, Eligo in postulandum, vel postulo in eligendum: cum rem imperfectam significare noscantur: ad faciendas electiones vel postulationes de cætero procedatur: si secus actum fuerit, eo ipso irritum decernentes. Sub ea etiam forma,

a Vid. de consuec. c. fin. Don. b al. legitime. c al. requiritur. d Vid. cap. 2. de don. & nota quod Ecclesia dicitur esse prelati, quod intelligit quoad administrationem, quia prelati non est dominus. e de ditione, duntaxat, vide Archid. in c. statutum. g in nullo, sup. de res. & Bart. & Alex. in l. 1. ff. si quis ius dic. non obi. f al. seu postulo, al. vel. g dicitur, verbi gratia in manus. Cod.

Eligo & postulo, prout potest melius de iure valere (cum incertitudinem contineat) quæquam postulari vel eligi prohibemus: statuentes, quod contra factum fuerit, viribus omnino carere, nisi quando probabiliter dubitatur, utrum quis sit eligendus, vel potius postulandus: quo casu is, qui sic postulatus fuerit aut a electus, consensus tempore viam electionis vel postulationis (ne in incerto vagetur) eligere necessariò teneatur, redeundi ad aliam b, postquam unam elegerit, sibi licentiâ penitus interdictâ.

DE ELECTIONE ET ELECTI POTESTATE.

TITULUS VI.

CAP. I.

¶ Si aliquis opponatur contra provisionem, electionem, vel postulationem factam ad personatum, dignitatem, vel canoniam, in personam vel formam: & ob hoc fuerit appellatum ad Papam: appellans & defendens, & quorum interest, à die objectionis, intra mensem arripiant iter cuncti ad Papam. Ioan. Andr.

Innocentius IV. in Concilio generali Lugdun.

Statuimus, ut si quis electionem, postulationem, vel provisionem factam impugnat, in formam e obijciens aliquid, vel personam, & propter hoc ad nos appellari contigerit: tam is qui opponit, quam qui defendit, & generaliter omnes, quorum interest, & quos causa contingit, per se, vel per procuratores ad causam instructos, ad sedem Apostolicam à die objectionis iter arripiant intra mensem.

¶ Si pars altera expellatur per xx. dies post adventum alterius non venerit, in negotio procedatur. Ioan. Andr.

Sed si pars alia d non venerit, per viginti dies post adventum alterius expectata, in electionis negotio, non obstante cujusquam absentia, sicut de iure fuerit, procedatur. Hæc autem in dignitatibus, personatibus, & canoniis observari volumus, & mandamus.

¶ Non probans quod in formam opponit, condemnatur partè alteri in expensis: non probans quod obijcit in personam, est à beneficiis triennio suspensus, & perpetuo privatus, si se interim ad illa miscuerit. Ha pars locum non habent, si legitime pateat eum calumniosum non fuisse. Ioan. Andr.

Adjicientes, ut qui plenè non probaverit, quod in formam opponit, ad expensas, quas propter hoc pars altera e se fecisse docuerit, condemnatur. Qui verò in probatione defecerit, ejus quod obijcit in personam, à beneficiis Ecclesiasticis triennio noverit se suspensum: ad quæ si intra illud tempus propria temeritate se ingererit, eis ipso iure perpetuò sit privatus, nullam super hoc de misericordia spem aut fiduciam habiturus: nisi manifestissimis constiterit documentis, quod ipsum à calumniæ vitio causa probabilis & sufficiens excusaret.

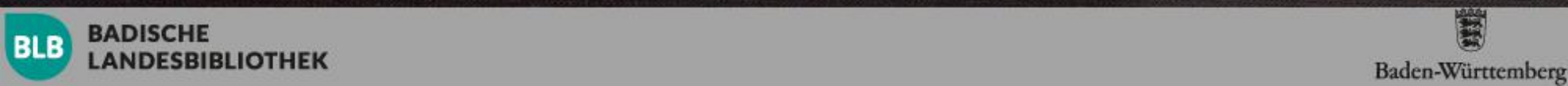
CAP. II.

¶ Vota conditionalia & alternativa & incerta in electionibus reprobantur, & habentur pro non adjectis, & recidunt in purè confoncentes. Ioan. Andr.

Idem.

In electionibus & postulationibus, ac scrutiniis, ex quibus jus oritur eligendi, vota conditionalia, alternativa vel f incerta penitus reprobamus: Statuentes, ut huiusmodi votis pro non adjectis habitis, ex puris

a Alii & electus quam electionem glossa agnoscit, in verbo, sic. b Vid. cas. qui dicit, instr. tit. prox. l. cum qui duob. ff. de acquir. har. Font. c Ille dicitur impugnare actum, qui opponit aliquid contra formam actus, vel contra personam, in cuius commodum dirigitur executio actus. Vid. gl. in c. personar. sup. de app. d alia vel altera. e adversa. f & incerta.

contentibus celebretur electio: voce illorum, qui non pure consenserint, ea vice a in alios residente.

CAP. III.

¶ *Penitur causa constitutionis, & juris veteris conservatio. Iuan. Andr.*

Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi.

Ubi periculum & majus intenditur, ibi proculdubio est plenius consulendum. Quam gravibus autem sit onusta dispendiis, quot & quantis sit plena periculis Ecclesie Romanæ proluxa vacatio, exacti consideratio temporis edocet, & considerata prudenter illius temporis discrimina manifestant. Hinc nos evidens evocat ratio, ut, dum reformandis etiam minoribus nostris solerter vacat intentio, ea que periculosa sunt, nequaquam absque remedio reformationis accommodæ relinquamus. Ideoque omnia que pro vitanda discordia in electione Rom. Pontificis, à nostris sunt prædecessoribus, & præcipue à felicis recordationis e Alexandro Papa III. salubriter instituta, omnino immota in sua firmitate manere censentes: nihil enim detrahere illis intendimus, sed quod experientia deesse probavit, præsentis constitutione supplere.

¶ *Penitur, quomodo debeat fieri Romani Pontificis electio, quando moritur in civitate, in qua cum sua Curia residet.*

Hoc sacro Concilio approbante statuimus, ut si eundem Pontificem in civitate, in qua cum sua Curia residet, diem claudere contingat extremum: Cardinales qui fuerint in civitate ipsa præsentis, absentes expectare decem diebus tantummodo teneantur: quibus elapsis, siue absentes venerint, siue non, extunc omnes conveniant in Palatio, in quo idem Pontifex habitabat: contenti singuli singulis tantummodo servantibus Clericis vel Laicis, prout duxerint eligendum. Illis tamen, quibus patens necessitas id suggerit indulgeri, duos habere permittimus, eisdem à electionis arbitrio reservato.

In eodem autem Palatio unum conclave, nullo intermedio pariete, seu alio velamine, & omnes inhabitent in communi: quod (reservato libero ad secretam Camera aditu) ita claudatur undique, ut nullus illud intrare valeat vel exire. Nulli ad eosdem Cardinales aditus pateat, vel facultas secretè loquendi cum eis: nec ipsi aliquos ad se venientes admittant, nisi eos, qui de voluntate omnium Cardinalium inibi præsentium, pro his tantum, que ad electionis instantis negotium pertinent, vocentur. Nulli etiam fas sit ipsis Cardinalibus, vel eorum alicui, nuncium mittere, vel scripturam. Qui verò contrà fecerit, scripturam mittendo vel nuncium, aut cum aliquo ipsorum secretè loquendo, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. In conclavi tamen prædicto aliqua fenestra competens dimittatur, per quam eisdem Cardinalibus ad victum commodè necessaria ministrantur: sed per eam nulli ad ipsos patere possit ingressus. Verùm si (quod absit) intra tres dies, postquam (ut prædicitur) conclave præfatum iidem Cardinales intraverint, non fuerit ipsi Ecclesie de Pastore provisum: per spatium quinque dierum immediatè sequentium, singulis diebus, tam in prandio, quam in cena uno solo ferculo, sint contenti: quibus (provisio non facta) decursis, extunc tantummodo panis, vimum & aqua ministrantur eisdem, donec eadeam provisio subsequatur. Provisio nis quoque huiusmodi pendente negotio, dicti Cardinales nihil de Camera Papæ recipiant: nec de aliis eidem.

a Deponeat vota hic expressa, non privatur potestate eligendi, sed vox sua non computatur. Doms. Font. b Vid. Com. Later. sub Alex. III. cap. 1. & Clem. in Romani, de elect. c In Conc. Lat. 6. c. 1. & referat c. licet de vitanda, extra de elect. d ad ejusdem. e Vid. l. finem specialis. C. de test. & Dom. in c. causam, de test. & Bald. in d. l. finem specialis. f In antiq. exemplar. illuc. g Vid. gl. in c. ne tales, de conf. disp. 1. Font.

Ecclesie tempore vacationis obvenerint undecunque: sed ea omnia ipsa vacatione durante, sub eius, cuius fidei & diligentie Camera eadem est commissa, custodia maneat, per eum dispositioni futuri Pontificis reservanda. Qui autem aliquid receperint, teneantur extunc à receptione quorumlibet reddituum ad eos a spectantium abstinere, donec de receptis taliter plenariam satisfactionem impendant. Idem quoque Cardinales accedendæ provisioni sic vacent attentius, quod se nequaquam de alio negotio intromittant: nisi forsitan necessitas adeo urgens incidere, quod eos oporteret de terra ipsius Ecclesie defendenda, vel ejus parte aliqua providere: vel nisi aliquid tam grande, & tam evidens periculum immineret, quod omnibus & singulis Cardinalibus præsentibus concorditer videretur illi celestiter occurrendum. Sanè si aliquis ex prædictis Cardinalibus conclave prædictum (ut supra exprimitur) non intraverit, aut intrans absque manifesta causa infirmitatis exierit: ipso minimè requisito, nec in ejusdem electionis negotio ulterius admittendo, per alios ad eligendum summum Pontificem liberè procedatur. Si verò infirmitate superveniente, idem conclave ex eis aliquem exire contingat, ipsa etiam infirmitate durante, poterit, ejus suffragio non requisito, ad electionem procedi: sed si ad alios post sanitatem sibi redditum, seu ante, redire voluerit: vel etiam si alii absentes, quos per decem dies diximus expectandos, supervenerint: re integrâ, videlicet antequam eidem Ecclesie sit de Pastore provisum, in eodem negotio, in illo statu, in quo ipsum invenerint, admittantur, præmissa tam de clausura, quam de servantibus, cibo ac potu, & reliquis cum aliis servaturis.

¶ *Quid juris, quando moritur Romanus Pontifex extra civitatem, in qua erat Curia.*

Potest si quando Romanum Pontificem extra civitatem prædictam, in qua erat cum sua Curia residens, contigerit ab hac luce migrare: teneantur Cardinales in civitate, in cuius territorio, seu districtu idem Pontifex obiit, convenire, nisi sit fortitan interdicta, vel contra Ecclesiam Romanam in aperta rebellionem persistat: quo casu, in alia viciniori conveniant, que similiter nec interdictio subjaceat, nec sit (ut prædicitur) aperte rebellis. In hac etiam civitate tam quoad expectationem absentium, quam quoad habitationem communem, clausuram, & cetera omnia in domo Episcopali, vel alia qualibet eisdem Cardinalibus deputanda, eadem observentur, que superius obeunte dicto Pontifice in ea, in qua cum sua Curia residet, sunt expressa.

¶ *Dat executores hinc juri cum panis. Iuan. Andr.*

Præterea (quia parum est jura condere, nisi sit, quæ eadem tueatur) adjiciendo sancimus: ut Domini d, aliique Rectores, & Officiales civitatis illius, in qua Romani Pontificis electio fuerit celebranda, auctoritate nostrâ, & ejusdem approbatione Concilii potestatem sibi traditâ, præmissa omnia & singula plenè ac inviolabiliter sine fraude ac dolo aliquo faciant observari: nec Cardinales ultra quam præmittitur, arctare præsumant. Super his autem taliter observandis, statim auditosum Pontificis obitu, coram Clero & populo universo civitatis ipsius ad hoc specialiter convocandis, præstent corporaliter juramentum. Quod si præmissa diligenter non observaverint, aut fraudem in eis, vel circa ea commiserint, cujuscumque sint præmissis, conditionis, aut status, omni cessante privilegio, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, & perpetuò sint infames: nec unquam eis potest dignitatis pateant, nec ad aliquod publicum officium admittantur.

a Ipsos. b In antiq. Codicibus ita: ad eligendum substituentum Pontificem liberi, &c. c Ho. dua voce, ad electionem, desunt in antiq. Codicibus. d In antiq. domibus.

tur. Ipsos insuper feudis, & bonis ceteris, quæ ab eadem Romana Ecclesia, vel quibuslibet aliis Ecclesiis eorinent, ipso facto decernimus esse privatos: ita quod ad Ecclesias ipsas plenè ac liberè revertantur, administratorum eorundem Ecclesiarum arbitrio sine contradictione aliqua disponenda. Civitas verò prædicta non solum sit interdictio supposita, sed & a Pontificali dignitate privata.

¶ *Obtestatur Cardinales, ut in electione Romani Pontificis deponant omnem privatum affectum: & cassat omnia pacta, obligationes, & juramenta, quæ data vel facta essent de aliquo eligenda.*

Ceterùm (quia cum arbitrium, vel inordinatus captivus affectus, vel ad certum & aliquem obligationis cuiusque necessitas adigit, cessat electio, dum libertas admittitur eligendi) Cardinales eosdem obsecrantes per viscera misericordie Dei nostri, per asperionem sui pretiosi sanguinis obtestamur, ut pensantes attentius, quid eis imminet, cum agitur de creatione & Vicarii Jesu Christi, successoris Petri, Rectoris universalis Ecclesie, gregis Dominici directoris, omni privata affectionis inordinatione deposita, & cuiuslibet passionis, conventionis, obligationis necessitate, nec non conducti & intendimenti contemplatione cessantibus, non in se recipient considerationis intuitum, vel in suos: non quæ sua sunt, quarant: non commodis privatis intendant, sed nullo ardente ipsorum in eligendo iudicio, nisi Deo, patri & liberis mentibus, nudà electionis conscientia, utilitatem publicam liberè prosequantur: omni conatu & sollicitudine, prout possibilitas patitur, id acturi tantummodo, ut eorum ministerio acceleretur utilis & per-necessaria totius mundi provisio, idoneo celeriter eidem Ecclesie sponso dato. Qui autem secus egerint, divinæ subjaceant ultioni, eorum culpa (nisi gravi propter hoc peccatâ penitentia) nullatenus abolenda. Et nos nihilominus pactiones, conventiones, obligationes, conducta & intendimenta omnia, sive juramenti, sive cuiuslibet alterius fuerint vinculo firmitatis annexa, cassamus, irritamus, & viribus decernimus omnino carere: ita quod nullus ad illa observanda quomodolibet sit adstrictus: nec quisquam ex eorum transgressione notam vereatur fidei non servatæ, sed non indignæ laudis titulum potius mereatur: cum lex etiam humana testetur, Deo magis transgressiones huiusmodi, quam iurisdictioni observationes acceptas.

¶ *Monet omnes fideles, ut statim audita summi Pontificis morte, ipsi celebrent exequias, & quotidiè orent pro regni, concordie, & utilitatis provisione Rom. Ecclesie. Prælati autem in suis predicacionibus ipsos subditos ad hoc hortentur, & eis frequentiam orationum, & observantiam jejuniorum indicant. Ioan. Andr.*

Quia verò fidelibus non est tam de sollicita quantumcunque inventionem fidendum, quàm de instantia orationis humilis & devotæ sperandum: huic adjicimus sanctioni, ut in omnibus civitatibus, ceterisque locis insignibus, ubi primum de memorati Pontificis obitu certitudo elaruerit, à Clero & populo, solennibus pro eo exequiis celebratis, singulis diebus, donec de ipsius Ecclesie provisione indubitanter rumor pertulerit veritatem, humiles preces fundantur ad Dominum: apud eum & devotis orationibus insistatur, ut ipse, qui concordiam facit in sublimibus suis, sic efficiat eorundem Cardinalium corda in eligendo concordia, quod provisio celer, concors, & utilis (prout animarum salus exigit, & totius orbis requirit utilitas) ex ipsorum unanimitate sequatur. Et ne tam salubre præ-

sentis sanctionis edictum ignorantia negligi prætextu contingat, districtè præcipimus, ut Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi & alii Ecclesiarum Prælati, exterique, quibus concessum est proponere verbum Dei, Clerum, & populum propter hoc specialiter frequentius congregandos, in suis sermonibus ad supplicum precum suffragia, pro celeri & felici exitu tanti negotii frequentanda, solemter hortentur: & ipsis eadem auctoritate, non solum orationum frequentiam, sed & observantiam (prout circumstantiæ pensandæ suaserint) jejuniorum indicant.

CAP. IV.

¶ *Appellantes contra electiones, postulationes, vel provisiones, omnia quæ obijcere intendunt contra personam vel formam, tenentur exprimere: & jurare, quod illa credunt vera esse, & ea se posse probare. Super non expressis, ipsi, vel adherentes eis, non audiuntur: nisi de novo emergant, vel perveniant, vel superveniat probandi facultas: super quo jurare debent. Statutum Inno. editum contra non probantes, quæ obijciuntur in personam vel formam, in suo robore conservatur. Ioan. Andr.*

Idem in eodem.

UT circa electiones, postulationes, & provisiones Ecclesiasticas viam malitiis, prout est possibile, præcludamus, ne diutius periculose & vacent Ecclesie: vel personatum, dignitatum, & aliorum Ecclesiasticorum beneficiorum provisio differatur: Edicto perpetuo providemus, ut (si quando aliqui electionibus, postulationibus, vel provisionibus se opponunt, proponendo aliqua contra electionis, postulationis, seu provisionis formam, aut personas eligentium, vel electi, sive illius, cui erat provisio faciendæ sive facta, & propter hoc contigerit appellari) appellantes in instrumento publico, seu literis super appellatione confectis, omnia & singula exprimant, quæ in formam intendunt obijcere vel personas: Coram personis authenticis, aut persona, quæ super hoc testimonium perhibeat veritati, corporali præstito juramento, quod credunt ea, quæ sic exprimunt, esse vera, & se posse probare: Alioquin tam oppositores, quàm (tempore appellationis interposita, vel postmodum) adherentes eisdem, obijcendi aliqua (quæ non fuerint in huiusmodi literis vel instrumentis expressa) potestatem sibi noverint interdictam: nisi aliquid postea forsitan emergerit, vel super antiquis supervenerit probandi facultas, aut aliqua antiqua in opponentium notitiam de novo pervenerint, quæ appellantes appellationis tempore emissæ verisimiliter ignorare potuerint, & etiam ignorarint. Super huiusmodi autem ignorantia, & superveniente facultate probandi, fidem per proprium præstandum corporaliter faciunt juramentum: hoc adijciendo in juramento eodem, quod ad ea probanda credunt se sufficientes probationes habere. Illa sanè, quæ felicitis recordationis Innocentius Papa quartus contra non plenè probantes ea, quæ in formam vel personam objecerant, statuit, in suo volumus robore permanere.

CAP. V.

¶ *Electus ante confirmationem administrare non debet per se, vel per alium, in totum, vel in partem, sub quocunque colore: quæ contra fecerint, ipso jure privati sunt jure ex electione quaesito. Ioan. Andr.*

Idem in eodem.

AVARITIA & CÆCITAS, & damnandæ ambitionis improbitas, aliquorum animos occupantes, eos in illam & temeritatem impellunt, ut quæ sibi à jure interdicta

a. al. Sed & observantiam. b. Vid. Cenc. Lat. sub Inno. III. c. 21. & refertur ext. de elect. can. ne jrs defellu. c. Vid. Lambertinum de jure patron. l. 2. p. 2. q. 1. art. 1. d. Qui dicantur agere actum temerarii, vid. text. qui fil. sint legit. per venerabilem, ver. videbatur. & per Ioan. Andr. in Clem. 1. de sepult.

a. In aliquot manuscript. sed etiam Pontificali. b. In antiquioribus Codicibus, vel ad certum aliquid obligationis. c. Vide Innocentium in summa de Ecclesia, lib. 2. cap. 10. d. alia, & apud eum.

noverint, exquisitis fraudibus usurpare conentur. Nonnulli siquidem ad regimen Ecclesiarum electi, quia eis, jure prohibente, non licet se ante confirmationem electionis celebratae de ipsis, administrationi Ecclesiarum, ad quas vocantur, ingerere: ipsam sibi tanquam procuratoribus, seu œconomis committi procurant. Cum itaque non sit malitiis hominum indulgendum, nos latius providere volentes, hâc generali constitutione sancimus, ut nullus de cetero administrationem dignitatis, ad quam electus est, priusquam celebrata de ipso electio confirmetur, sub œconomatus, vel procurationis nomine, aut alio de novo quæsito colore, in spiritualibus vel temporalibus, per se vel per alium, pro parte vel in totum, gerere vel recipere, aut illis se immiscere presumat. Omnes illos, qui secus fecerint, jure, si quod eis per electionem quæsitum fuerit, decernentes eo ipso privatos.

CAP. VI.

¶ Eligentes, quam cito commodè possunt, electionem electo presentent. Electus intra mensem consentiat: alias privatus est jure quæsito, nisi condita persona ipsum excuset. Post consensum confirmationem petat intra tres menses, alias electio viribus vacuetur. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Quam sit Ecclesiis ipsarum dispendiosa vacatio, quam periculosa etiam esse solet animabus, non solum jura testantur, sed etiam magistra rerum efficax experientia manifestat. Cupientes itaque competentibus remediis vacationum diturnitatibus obviare, hoc perpetuo decreto statuimus: ut si quando fuerit electio in aliqua Ecclesia celebrata, electores electionem ipsam, quam citius commodè poterunt, electo presentare, ac petere consensum ipsius procurant a. Electus verò illum adhibere intra mensem à tempore presentationis hujusmodi teneatur. Quem si electus ipse ultra præstare distulerit, jure, si quod ei ex sua electione fuerit acquisitum, extunc se noverit eo ipso privatum: nisi forsitan ea sit electæ personæ conditio, ut electioni de se celebrata absque superioris sui licentia, ex prohibitione, seu quavis provisione sedis Apostolicæ, consentire non possit: quo casu idem electus, seu electores ipsius, consentiendi licentiam ab ejs superiore, cum ea celeritate, quam superioris ipsius presentia vel absentia permiserit, petere studeant & habere. Alioquin, si lapsò tempore pro eisdem superioris presentia vel absentia (ut præmittitur) moderando, hujusmodi licentiam eos nequaquam obtinere contingat: electores extunc ad electionem aliam procedendi liberam habeant facultatem. Ceterum qui vis electus intra tres menses post consensum electioni de se celebratæ præstitum, confirmationem electionis ipsius petere non omittat. Quod si, iusto impedimento cessante, intra hujusmodi trimestre tempus omiserit, electio eadem eo ipso viribus vacuetur.

CAP. VII.

¶ Si non sequatur electio, non est quis ex consensu in scrutinio scienter habito indignum, eligendi potestate privatus. hoc dicit. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Perpetuo & sanctionis oraculo declaramus, quòd scienter in electionibus nominantes indignum, propter suffragium in scrutinio præstitum (nisi adeò in eo præstiterint, quòd ex votis eorum communis electio subsequatur) nequaquam eligendi potestate priventur: Licet pro eo, quòd indignum nominando, scienter contra conscientias suas agunt a, & divinam vindictam, & Apostolicæ ultionis metum d, quem qualitas facti fuaserit, possint non immeritò formidare.

a al. scilicet. b al. perpetua sanctionis, &c. c al. agant. d In omnibus antiq. exemplarib. motum.

CAP. VIII.

¶ Elegens, vel electioni consentiens, contra electum (nisi ex nova causa, vel noviter es pandata) se nequit opponere, vel renunciare. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Nulli licere decernimus (postquam in scrutinio nominaverit aliquem, & electio fuerit subsecuta: vel postquam præstiterit electioni de ipso ab aliis celebratae consensum) illum super electione ipsa (nisi ex causis postea emergentibus) impugnare: vel nisi ei morum ipsius antea celata, de novo pandatur improbitas: seu alicujus alterius latentis vitii, vel defectus, quæ verisimiliter ignorare potuerit, veritas reveletur. De hujusmodi autem ignorantia fidem faciat proprio a juramento.

CAP. IX.

¶ Contra electum à duplo majori parte, vel electores ipsius, nil obreliqua parte potest opponi, quod votum extenuet: sed id bene opponitur, quod votum annulet. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Si quando contigerit (duabus electionibus celebratis) partem alteram eligentium duplo majorem b numero inveniri: contra electores, qui partem reliquam sic excedunt, ad extenuationem zeli, meriti, vel auctoritatis ipsorum, reliquis, vel electo ab eis, aliquid opponendi omnem præsentis decreto interdicimus facultatem. Si quid autem opponere voluerint, quod votum illius, cui opponitur, nullum redderet ipso jure, id eis non intelligimus interdiximus.

CAP. X.

¶ Appellatio judicialis vel extra, devolvit causas electionum Episcoporum & superiorum ad Papam: si in scriptis, & ex causa probabili fuerit interjecta: alias non. Et ab ea possunt partes sine pravitate recedere, priusquam Papa presentata fuerit. Et an in recessu intervenierit pravitas, inferiores iudices ante omnia debent inquirere: quam si repererint, de causa non cognoscunt, sed statuent partibus terminum, in quo cum alio & mutamento se Apostolice conspectui representent. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Quamvis constitutio felicitis recordationis Alexandri Papæ quarti, prædecessoris nostri, causas electionum Episcopatum, seu super electionibus Episcoporum exortas, non immeritò majoribus causis annuemetas, cognitiones ipsarum per appellationes qualibet devolvi astrictat ad Apostolicæ sedis examen: Nos tamen & temerariam appellantium audaciam, & effrenatam appellationum frequentiam restrenare volentes, hâc generali constitutione duximus providendum: ut si extra iudicium in prædictis electionibus, vel in aliis dignitatibus Episcopatu majoribus celebratis, expressè causa manifestè frivolae c contigerit appellari, per appellationem hujusmodi nequaquam ad sedem eandem negotium devolvatur. Sed cum in electionum earundem negotiis, in iudicio, vel extra iudicium appellatur in scriptis, ex causa probabili, quæ probata deberet legitima reputari, ad sedem ipsam hujusmodi negotia deferantur. Ceterum in præmissis omnibus casibus liceat partibus ab hujusmodi appellationibus, nullâ tamen interveniente pravitate, recedere, antequam præfata sedi fuerint presentata. Inferiores autem iudices, quorum erat ipsarum causarum cognitio appellatione cessante, an in hoc pravitas intercesserit, ante omnia diligenter inquireant: & si eam intercessisse repererint, se de causis ipsis nullatenus intromittant, sed præfigant dictis partibus terminum petentiorum competentem, in quo cum

a Vid. Panorm. in cap. 2. De consuet. & lial. cons. 229. par. 2. b Vid. gloss. in eodem. ad compendendum, de sequenti. post. & fu. De. c Frivola causa appellandi qua dicitur, vide in cap. cum appellationibus, infra de appell. hoc lib.

omnibus

omnibus actis & munimentis suis Apostolico se conspectui representent.

CAP. XI.

¶ Si inter reliqua, qua obijciuntur promovendo ad dignitatem, obijciatur evidens defectus scientie vel personae, illud ante omnia examinari debet. Et si reperitur falsum, opponens à prosecutione vocatus repellitur, & puniatur prout de se si defecisset in probatione omnium obijctorum. Ioan. And.

Idem in eodem.

¶ Si forte inter cetera, quae obijciuntur electo aut postulato, seu aliis promovendo ad aliquam dignitatem, evidentem scientiae, vel alium personae defectum opponi contingat: in discussione obijctorum illum statim ordinem incommutabiliter observandum, ut promovendus super defectu ipso ante omnia subijciatur examini: cujus eventus examinandis aliis aut dabit initium, aut negabit. Ceterum si per emissum examen existus huiusmodi oppositiones docuerit veritate destitui, opponentes omnino à prosecutione causae, in qua talia obijecerunt, excludimus: & perinde puniri decernimus, ac si penitus in probatione omnium, quae obijcerant, defecissent.

CAP. XII.

¶ Qui gravaverit aliquam personam Ecclesiasticam, vel ejus sanguinem, vel Ecclesiam seu bona, pro eo, quod cum pro quo rogabatur, eligere voluit, ipso facto excommunicatus est. Ioan. And.

Idem in eodem.

¶ Siant cuncti, qui Clericos vel quolibet alias personas Ecclesiasticas (ad quos, in aliquibus Ecclesiis, monasteriis, aut aliis piis locis spectat electio) pro eo, quod rogati, seu aliis inducunt, cum, pro quo rogabantur sive inducebantur, eligere noluerint, vel consanguineos eorum, aut ipsas Ecclesias, monasteria, seu loca cetera, beneficiis sive aliis bonis suis, perse vel per alios spoliando, seu aliis injuste persequendo, a, gravare praesumpserint: se ipso facto excommunicationis sententia innodatos.

CAP. XIII.

¶ Primo puniunt usurpantes de novo custodiam vacantium Ecclesiarum. Secundo puniunt Clericos & Monachos hoc fieri procurantes. Tertio puniunt Clericos se talibus non opponentes. Quarto puniunt, qualiter debeant se habere habentes talem custodiam ab antiquis. Ioan. And.

Idem in eodem.

¶ Generali constitutione sancimus, universos & singulos, qui regalia, custodiam, sive guardiam, advocacionis seu defensionis titulum in Ecclesiis, monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis, de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare praesumpunt, quantuncumque dignitatis honore praefulgeant: Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos monasteriorum, & personas ceteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant, eo ipso excommunicationis sententiae decernimus subiacere. Illos vero, qui se (ut deberent) talia facientibus non opponunt, de preventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum, pro tempore, quo praemissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtius inhibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum ceterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine iura sibi huiusmodi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstinere, & suos ministros in eis sollicitè faciant abstinere, quod est, quae non pertinent ad fructus sive redditus provenientes vacationis tempore, non usurpent: nec bona cetera, quorum se afferunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent.

CAP. XIV.

¶ Parochiali Ecclesia nemini consecratur, qui non sit idoneus scientia, moribus, & aetate: & si consecratur non attingenti xxv.

^a Vid. cap. felix. inf. de panis, cum ibi not.

annum, non valet collatio. Ille autem, cui talis Ecclesia collata fuerit, tenetur personaliter residere, & intra annum Sacerdos fieri: si autem promotus non fuerit, elapsis anno privatus est ipso jure. Super residentia autem Praelatus ejus ad tempus poterit disponere. Ioan. And.

Idem in eodem.

¶ Idem canon à felix recordationis Alexand. Papa III. praed. nostro editus, inter cetera statuerit, ut nullus regimen Ecclesiae parochialis suscipiat, nisi xxv. annum aetatis attigerit, ac scientia & moribus commendandus existat: quodque talis ad regimen assumptus huiusmodi, si monitus non fuerit praefixo à canonibus tempore in Presbyterum ordinatus, à regimine ejusdem amoveatur officio, & alii conferatur. Quia tamen in observatione canonis memorati se multi exhibent negligentes: nos periculosam illorum negligentiam volentes juris executione supplere, praesenti decreto statuimus, ut nullus ad regimen parochialis Ecclesiae assumatur, nisi sit idoneus moribus, scientia & aetate: Decernentes collationes de parochialibus Ecclesiis, iis qui non attigerint xxv. annum, de cetero faciendas, viribus omnino carere. Is etiam, qui ad huiusmodi regimen assumetur, ut gregis sibi crediti diligentius curam gerere possit, in parochiali Ecclesia, ejus rector extiterit, residere & personaliter teneatur: Et intra annum à sibi commissi regimini tempore numerandum, se faciat ad Sacerdotium promoveri. Quod si intra idem tempus promotus non fuerit, Ecclesia sibi commissi, nullà etiam praemissa monitione, sit praesentis constitutionis auctoritate privatus. Super residentia vero (ut praemittitur) faciendae, possit Ordinarius gratiam dispensationis ad tempus facere, prout causa rationalis id exposcit.

CAP. XV.

¶ Parochiali Ecclesia non commendatur, nisi constituto in aetate legitima & Sacerdotio: & talis, non nisi una: & illa tunc demum, cum necessitas vel utilitas exigat. Talis autem commenda ultra sex menses non duret. Quod contra praedicta factum fuerit, sit irritum ipso jure. Ioan. And.

Idem in eodem.

¶ Nemo deinceps parochialem Ecclesiam, alicui non constituto in aetate legitima & Sacerdotio, commendare praesumat: nec tali etiam nisi unam, & evidenti necessitate, vel utilitate ipsius Ecclesiae suadente. Huiusmodi autem commendam (ut praemittitur) ritè factam, declaramus ultra semestris temporis spatium non durare: statuentes, quicquid secus de commendis Ecclesiarum parochialium actum fuerit, esse irritum ipso jure.

CAP. XVI.

¶ Haec decret. fuit multum utilis suo tempore, antequam Papa reservaret sibi provisionem Episcopatum. Gloss. prima panis summarius: & secunda divisionem. Dominicus.

Nicolaus III.

¶ Cupientes Ecclesiarum vacationibus & periculosus occurrere, ac malignantium subterfugiis obviare: jam provisus remediis, alia (quae patenter ipsa rerum experientia ad earum expeditionem indicavit utilia) remedia experta subjungimus: & quod felix recordationis Gregorius Papa x. praedecessor noster, de electionibus praesentandis electis, & ipsorum electorum petendo ac adhibendo consensu, salubriter statuit, in suo robore, cum infra scripti temporis moderatione, in praesentandis electionibus permanere volentes: sed quod de trimestri tempore post consensum ad petendas

^a Idem cavetur in Concil. Lat. sub Innoc. III. cap. 30. & in Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 5. & sess. 24. de reform. c. 12. ^b Idem cavetur in Concil. Trid. sess. 6. de reform. c. 2. ^c Vacatio simpliciter dicta continet omnem modum vacandi, vide c. suscipiunt, de rescript. sup. eod. Pbst. Font.

confirmaciones instituit, quoad illas, quæ petuntur vel peti debent à sede Apostolica, temperantes: (cum interdum aliquorum locorum vicinitas minus exigat, aliquorum a distantia prolixius tempus exposcat:) hæc generali & in perpetuum valiturâ constitutione sancimus, ut omnes electi cathedralium, vel regularium Ecclesiarum (quorum electionum confirmationes, vel infirmationes, ad ipsius sedis examen deducit immediata subiectio, vel appellatio interiecta devolvit) intra unum mensem post consensum, vel post obtentam de ipsorum electione notitiam, si eam debito tempore non contigerit presentari, ad sedem ipsam iter arripiant, & extunc sive intra præscriptum tempus iter arripuerint, sive non, absque fraude, quam citò poterunt commodè, locorum consideratâ distantia, petitori suarum electionum confirmationes, vel profecturi electiones suas, quibus poterunt modis licitis comparere, cum omnibus actis, iuribus, & munimentis suis, & processibus suis contingentibus, coram nobis personaliter teneantur. Quod si per viginti dies post lapsum ex qualitate locorum moderandi temporis expectati, sive eligentes, sive oppositentes venerint, sive non: personaliter comparere, & suarum electionum confirmationem, vel profecturam, seu executionem petere, nullâ iustâ causâ interveniente, contempserint: de qua intra prædictos viginti dies proposita, intra quindecim dies post tempus huiusmodi, coram nobis, vel alio, seu alicui deputando, vel deputandis à nobis, si admittenda videbitur teneantur apud sedem ipsam facere plenam fidem. Nisi vel intra eisdem viginti dies, seu prædictos quindecim, eo casu tantum, cum ad prædictam causam propositam, ut prædicatur, & admissam probandam concessi fuerint, talia & tam verisimilia proponi contingeret, quæ b iudicio præsidantis electos ipsos ab infra scripta pena merito excusarent: & propter quæ forsitan videretur eidem ad prædictam comparitionem tempus prolixius indulgendum. Insuper etiam eo casu, quoad personalem electorum comparitionem excusandam, aliquam iustam causam proponi contigerit, vel admitti: nisi tunc intra idem tempus iusto impedimento cessante, per procuratorem ad præmissa omnia sufficienter instructum, & nihilominus ipsâ causâ cessante, ut præmittitur, se personaliter præsentaverint: electiones de ipsis factas, eo ipso viribus vacantes, ipsos omni iure, si quod eis per electionem huiusmodi quæsitum esset, decernimus esse privatos. Electos verò, qui se sine actis, iuribus & munimentis suis, & processibus suis contingentibus personaliter, vel per procuratorem, ut præmittitur, præsentaverint: eâ volumus ex contemptu constitutionis huiusmodi, eo casu penâ percelli, ut pro exhibendis illis alibi, quam apud sedem ipsam, nisi ex iusta causa, non possint dilatoriam aliam obtinere. Ad hæc, ut diligens inquisitio super electionibus, & eligentibus, & electis ac aliis præmissa contingentibus, plena informatio possit haberi (quam informationem per procuratores, qui ut plurimum constituuntur absentes, & processus ignari, cursus causarum non sentit de facili provenire) de ipsis electoribus dux personæ ad minus, super negotio ipso, ut de electis præmittitur, sufficienter instructæ, quando electionem concordem esse contigerit, intra idem tempus, per c Capitulum expensis bonorum ad Prælatum ipsius Ecclesiæ, de cuius electione agitur, pertinentium, si sint discreta, alioquin communium: vel per ipsam Capitulum

a Aliter, instructa. b Hac periculis ut plurimum in antiq. exemplaribus ita legitur: Et quando unus est electus, cui aliquis vel aliqui se opponunt in expensis ipsorum propriis, eo casu tam oppositens, quam oppositentes huiusmodi, si duo tantum, vel si plures, duo ad minus ex ipsi oppositens in expensis ipsorum opponentium, pleni, &c.

aliunde provisorum, si de ipsis discretis, vel communibus tunc adhiberi non possint, ad omnia instructæ (inquam plenariè) transmittantur. Si verò in discordia electio, vel electiones ipsæ processerint: tunc dux personæ ad minus de parte qualibet (cum sint plures) vel de parte electi (cum electio una processerit) necessarii & moderatis expensis electorum. Quas si electi exhibere contempserint (nisi forsitan ipsos facultatum impotentia pro qualitate negotii excusaret) omni iure ipsi ex tali electione quæsitivoventur. Et quando b unicus est electus, cui aliquis vel aliqui se opponunt, eo casu tam oppositens, quam oppositentes huiusmodi, si duo tantum, vel si plures, duo ad minus ex ipsi oppositens, expensis ipsorum opponentium propriis plenè (ut dictum est) cum actis & munimentis instructi a compareant: ut per præmissas personas, vel negotium plenariè instrui, vel sedes eadem valeat informari, an Ecclesiarum utilitate pensatâ, & aliis inspectis circumstantiis, super habendis aliquibus probationibus, seu quibuscumque aliis sit alibi facienda commissio, vel (æquitate suadente) partes potius apud sedem ipsam in probationibus & aliis sint arctanda. Ceterum si eligentes electiones ipsas concorditer, vel in discordia celebratas, intra octo dies, postquam commodè poterunt, electis presentare distulerint: ipsos, qui culpabiles in hoc extiterint (quo ad se) à processibus profecturam totaliter excludentes, omnibus beneficiis suis, quæ in ipsa Ecclesia, de cuius electione agitur, obtinent, per triennium continuum extunc inchoandum, solumus eo ipso fore suspensos: ad quæ si intra illud tempus se propria temeritate, vel alio quæsitivo colore ingesserint, illis ipso iure perpetuò sint privati. Vel si personas instructas, ut præmittitur, (etiamsi oppositens vel electi mittere vel venire, seu expensas ministrare contemnant) destinare neglexerint (nisi eos Capituli, vel contradictorium paucitas, seu alia iusta & probabilis causa evidenter excuset: in quo casu procuratorem sufficienter instructum mittere, & nihilominus cessante causâ dictas personas dirigere teneantur:) & à totali (quoad se) profecturam processibus, & à proventuum beneficiorum, quæ in Ecclesia ipsa obtinent, per triennium continuum perceptione priventur: oppositens vel opponentium (cum unicus est electus) contumacia simili penâ placentia: nihilominus tamen in præmissis casibus, quibus eligentes vel oppositens, quoad se processibus profecturam privantur, electis super hoc in profecturam sui iuris nullum præiudicium generetur. Denique cum ad postulationem concordem vel discordem procedi contigerit, & aliqui patientes in ordinibus vel ætate defectum, vel his similes postulentur, non qui aliis Ecclesiis alligati, liberum non habent sine nostra permissione volatum: (circa quos taliter alligatos, nihil de veteris iuris observantia immutamus) postulatos huiusmodi, & postulantes eisdem, eâ moderatâ restrictione perstringimus, ut eo salvo, quod postulati huiusmodi, nec suis postulationibus præstare consentiam, nec (ut de electis dictum est) exhibere expensas aliquibus teneantur: sed postulantes ipsi concorditer vel discorditer, expensas ipsas personalibus subministrant: postulatos in veniendo (si non dissenserint) & postulantes in mittendo personas instructas (ut supra præmittitur) moderatio præmissa constringat: & negligentem statu-

a Aliter, instructa. b Hac periculis ut plurimum in antiq. exemplaribus ita legitur: Et quando unus est electus, cui aliquis vel aliqui se opponunt in expensis ipsorum propriis, eo casu tam oppositens, quam oppositentes huiusmodi, si duo tantum, vel si plures, duo ad minus ex ipsi oppositens in expensis ipsorum opponentium, pleni, &c.

ta ibidem, similis poena percellat: nec per hoc, quod de postulationis pro ceteri Ecclesiarum expeditione statuitur, postulationis ipse minus dependere intelligantur a gratis, quam antea dependebant. Porro in singulis casibus supradictis, in recuperandis, vel reddendis expensis eligentium, electorum, postulantium, & etiam postulati, illud servari de cernimus, quod justum fuerit, seu aequitas canonum judicabit.

CAP. XVII.

¶ *Glossa prima dividit, & summas eorum tertium. vide eam. Dominicus.*

Idem.

Fundamenta militantis Ecclesie, in montibus sanctis Propheeta a rememorans, per montes Apostolos & predicatores patenter insinuat, quibus tota hujusmodi edificii fabrica confidenter innititur: qui firmi & bases Ecclesie super fundamentum, prater quod nemo aliud ponere potest, quod est Christus Jesus, veluti summo angulari lapide solidantur: ut veritas, quae antea legis & Prophetarum praeconio vehebatur, per Apostolicam tubam in salutem universitatis exiret: sicut scriptum est: [In omnem terram exivit sonus eorum: & in fines orbis terra verba eorum.] Hujus autem muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum voluit officium pertinere, ut in beato Petro Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret: ut ab ipso, quasi quodam capite, domus sua velut in corpus omne distunderet: hunc enim in consortium individuum unitatis assumptum, id, quod ipse erat, Dominus voluit nominari, dicendo d. [Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam:] ut aeterni templi structura Deo edificante constructa, mirabili munere gratiae Dei in Petri consisteret firmitate: cui Salvatoris nostri miranda provisio beatum Paulum in Apostolatu gentium per dexteram societatis e adjunct. Ibi sunt, per quos Evangelium Romae resplenduit. Ibi sunt ejus Patres, verique pastores. Ibi sunt, qui una die, pro merito, uno loco, pro gloria, sub uno persecutore, pro parvi virtute compassi, urbem ipsam glorioso tuore martyrii Christo Domino consecraverunt. Ibi sunt, qui illam in hanc gloriam provexerunt, ut sit gens sancta, populus electus, civitas sacerdotalis & regia: per sacram beati Petri sedem caput totius orbis esset. Ne autem ipsa mater Ecclesia in congregatione & pastura fidelium temporalibus careret auxiliis, quin potius ipsi adjuva, spiritualibus semper proficeret incrementis: non absque miraculo factum esse concipitur, ut occasionaliter Constantini Monarchae a Deo provisum, sed curata baptismalibus fomentis infirmitas, quandam quasi adjiceret ipsi Ecclesiae firmitatem, qui quarto die sui baptismatis, una cum omnibus sacerdotibus, & universo senatu, optimatibus etiam, & cuncto populo, in persona beati Sylvestri, sibi Romanam concedendo urbem relinquens, ab eo & successoribus eius, per pragmaticum constitutum disponendam esse, (decernens in ipsa urbe utriusque potestatis Monarchiam Romanis Pontificibus) declararet: non justum arbitrans, ut ubi Sacerdotii principatum, & Christianae religionis caput Imperator coelestis instituit, illic Imperator terrenus habeat potestatem: quin magis ipsa Petri sedes in Romano jam proprio solio collocata, libertate plenam in suis agendis per omnia potiretur: nec ulli subesset homini, quae ore divino sanctis dignoscitur esse prelara. Decet namque ipsi Romano Pontifici, per fratres suos sacrosanctae Romanae Ecclesiae Cardinales (qui sibi in executione officii Sacerdotalis coadjutores assistunt) libera provenire consilia: decet

a Psalm. 16. b 1. Corinth. 3. c Psalm. 18. Roman. cap. 10. d al. fuerat. d Magth. 16.

ipsum nullo modo vacillare iudicia: ut fratres ipsos nullus secularis potestatis metus exterreant, nullus temporalis favor absorbeat, nullus eis terror imminet, nihil eos a veri consilii soliditate removeat: quin, cum per ipsum Romanum Pontificem in quibuscumque negotiis contingeret eorum peti consilia in consulendo, per omnia liberi eidem Romano Pontifici in omnibus, quae pro tempore imminet, libere consulant & assistant, ipsaque Romani Pontificis Vicarii Dei, quae suis temporibus occurrerit electio, & eorundem a Cardinalium (cum expedierit) facienda promotio, in omni libertate procedant.

Dignè itaque ad urbem ipsam ejusque regimen aciem nostrae considerationis extendimus, ut felici ducta regimine, praeservetur a noxiis, & operatis sen. per proficiat incrementis. Nunquid obdixit oblivio, quae urbi, quae incolis nota dispendia intulerunt haecenus peregrina regimina? Nunquid non hac destructio mœnium, deformatio proveniens ex ruinis, luce clarius manifestant? Nunquid non haec fidelium contrectata & deposita? Nunquid non haec ipsa veneranda Dei templa praesidentis manu sacrilega diebus nostris nefarie violata proclamant? Quid plura? Nonne ipsius urbis retroactis temporibus incorrupta constantia, sub regentis e eo tempore nefando subversa est regimine? ipsamque urbem speculum fidei tanta resperfit infamia, ut a matre sua Romana Ecclesia filia praedilecta deviate compulsam, quondam Contadinum, qui de venenosa radice Frederici quondam Romani Imperatoris, colubri tortuosis, iusto ipsius Ecclesiae iudicio reprobati, prodiisse videbatur in Regulum: quique ad exterminium Romanae matris Ecclesiae manifestis indicis una cum suis fautoribus aspirabat, & in contemptum Dei & suae matris, ac ipsius urbis opprobrium patenter reciperet d, recepto favore, constituens se per haec e tam patens hostis suae matris Ecclesiae filiam adiutricem. Hoc ipsi Romae praesisterunt Senatores incogniti, hoc Praesides improvisi, ut gratiosa civitas redderetur ingloria, sua stabilitas vocaretur instabilis, suaeque constantiae antiquata soliditas, linguis hominum vocaretur infirma. Proinde officii nostri debitum circa hujusmodi tam periculosos eventus ad libram moderaminis erigentes, tantae subversionis occasiones ita salubris remedii appositione praecidimus, ne illorum (qui ipsam Rempublicam laudabiliter haecenus gubernaverunt) videamus gloriam, fugillare vel merita, quae illis apud infallibilem, & scientem omnia retributorem, de jam perlatis quaesita laboribus salva persistunt. Ut ergo circa regimen ipsam talis adhibeatur in omnibus cum discretione, solertia, per quam ipsi Romanae Ecclesiae plena libertas (quae in omnibus & per omnia sibi debetur) optata proveniat: vitentur jam experta pericula, & Romanus s populus ab opprimentium protectus incurribus sedeat, sedendo quiescat in pulchritudinem & pacis, in tabernaculis fiducia, & temporalium requie opulenta, de fratrum nostrorum consilio, hac irrefragabili & in perpetuum valitura constitutione sancimus: ut quocumque & quotiescumque Senatoris electio vel alterius quocumque nomine censetur, qui quocumque modo vel quocumque titulo ipsius urbis debeat praesesse regimini, in posterum imminet: nullus Imperator seu Rex Romanorum, aut ali⁹ Imperator, vel Rex, Princeps, Marchio, Dux, Comes aut Baro, vel quicumque alterius notabilis

a Quales Cardinales eligi debeant, habetur in Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 1. circa finem. b aliter, contra. c Hac periculis ita legitur: Sub regentis eo tempore subversa regimine: ipsam urbem speculum fidei, &c. d Alias, exciperet. e al. per hoc. al. per hanc. f. al. ita: & Romanorum populus. g. al. pulchritudine.

præminentia, potentia seu potestatis, excellentia vel dignitatis existat, frater, filius vel nepos a eorum ad tempus, vel in perpetuum, seu quisvis alius, ultra annale spatium quovis modo, colore vel causa, per se vel aliam personam quomodolibet submittebam, in Senatore, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem, vel ad ejusdem urbis regimen seu officium nominetur, eligatur, seu alias etiam assumatur, absque licentia sedis Apostolicæ speciali, per ipsius sedis literas concessionem, licentia hujusmodi specialiter exprimentes. Quod si secus factum fuerit, nominationem, electionem & assumptionem hujusmodi decernimus esse nullas, ac cære omni robore firmitatis: & non solum nominatores, electores, & assumptores, verum etiam nominati, electi & assumpti, si hujusmodi nominationi, electioni, seu assumptioni consenserint, aut se de ipsis quolibet modo intromiserint, intendentes & obediens eisdem, & in hoc omnes dantes ipsi nominatoribus, electoribus, assumptoribus, aut nominatis, electis, vel assumptis, auxilium, consilium vel favorem, publicè vel occultè, cujuscunque dignitatis vel præminentia, conditionis aut status extiterint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, ac nihilominus ipsos nominatos, electos seu assumptos, si contra constitutionem præsentem prædictis nominationi, electioni vel assumptioni consenserint, aut se quoquo modo illis ingererint, & eorum posteros in perpetuum omnibus feudis, privilegiis, libertatibus, immunitatibus, gratiis & honoribus, quæ à prædicta seu aliis tenent Ecclesiis, censemus esse privatos: ita quod illi, ad quos eorum collatio, concessio seu dispositio pertinet, resumendi ea, aut retinendi, concedendi seu conferendi aliis, seu de ipsis etiam disponendi (prout ad eos pertinet) liberam habeant potestatem: & ne taliter nominati, electi vel assumpti de sua pertinacia vel contemptu valeant gloriari, nos quælibet mandata, præcepta, ordinationes & statuta, quæ fecerint, omnesque sententias, quas tulerint, & quicquid penitus in contractibus & obligationibus seu quibuscunque aliis, urbis nomine, vel tanquam Senatores, Capitanei, Patricii aut Rectores, vel Officiales ipsius egerint, irrita prorsus exnunc & vacua nunciamus. Judices verò & Tabelliones, qui super his aut eorum aliquibus contra præsentis constitutionis edictum patrocinari vel instrumenta conficere fortè præsumperint, iudicatus & tabellionatus officii se noverint esse privatos. Contemptores quoque, seu violatores præmissorum, vel aliquorum, vel alicujus eorum, ab hujusmodi excommunicationis sententia (præterquam in mortis articulo) absolvi non possint, nisi per Romanum Pontificem, vel de ipsius petita & obtenta licentia speciali: non obstantibus aliquibus privilegiis, indulgentiis, concessionibus, constitutionibus, consuetudinibus & statutis quæcunque firmitate vallatis, quæ in præmissis omnibus volumus aliquibus vel alicui suffragari: sed omnia, quoad illa decernimus non tenere. Ut autem cives Romanorum, qui ex ipsa urbe naturalem duxerint territorium, non advenæ, sed continui habitatores extiterint, quoad honores ipsius urbis, aut regimen, gratiosis functionibus potiantur: non intendimus, quod præsentis constitutio tales excludat, quin ad unum annum dun-

^a Vid. l. j. § 2. ff. de gr. & Bart. in l. omnes populi. gloss. in c. nonnulli. de rescriptis. ^b Dicit Pet. de Anch. nisi hoc fuisset expressum pena privationis feudi, non transisset in filium, quod tamen ipse latius distinguit. Font. ^c Quia tunc nulla est casuum reservatio, & ideo omnes Sacerdotes quolibet penitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt. Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. de casuum reserv. ^d Alii, ut autem civis Romanus. ^e Alii, extiterint.

taxat, vel ad aliud tempus brevius nominari ad ipsius regimen, & officium eligi valeant, ac assumi: etiam si prædictorum Principum & aliorum fratres, filii vel nepotes existant: aut etiam si extra urbem & ipsius territorium sub nomine comitatus, baronie, seu cujuscunque alterius tituli in hominibus a vel locis aliquibus jurisdictionem seu potestatem aliquam temporalem vel perpetuam obtinerent: dummodò prædicta jurisdictionem vel potestatem extra urbem & territorium præfata consistens, non tantum præminentia vel notabilis potentia existat, quod eam b obtinentes ejus occasione vel causa cum aliis exclusus à dicto urbis regimine (ut præmittitur) præsentis constitutionis oraculo rationabiliter includantur.

CAP. XVIII.

¶ Canonici cathedralis Ecclesie ipso jure vel per sententiam (præterquam in casu negligentia) eligendi potestate privati, ad Papam seu devolvitur eligendi: in inferioribus Ecclesiis semper ad præcedentem superiorem devolvitur. h. d.

Bonifacius VIII.

¶ Quamquam in casu negligentia sit statutum à jure, ut Ecclesia cathedrali vacante, si ipso eos, ad quos spectat, non fuerit electio de Præfate intra tempus debitum celebrata, eligendi potestas ad superiorem proximum devolvatur: hoc tamen non est ad casum alium extendendum. Igitur si electores in hujusmodi Ecclesia, vel ipso jure, cum eligunt scienter indignum, vel per sententiam, cum formam traditam in generali Concilio non observant, eligendi potestate priventur: non ad dictum superiorem, sed ad Romanum Pontificem potestas eadem devolvitur. Secus autem in inferioribus Ecclesiis est censendum.

CAP. XIX.

¶ Constitutione, Ut circa non satis fecit appellans, qui disjunctive juravit se credere opposita esse vera, vel qua sufficere deberent ex eis. Ioann. Andr.

Idem.

¶ Is, qui contra electionis formam vel electi personam aliqua obijciens, ad sedem Apostolicam appellavit, corporali à se præfate juramento, quod illa, quæ in appellatione sua expresserat, vera esse debeant sufficere, vera esse credebat, & se posse probare: non est super objectis vel expressis hujusmodi audiendus. Cum non simpliciter, sicuti tenebatur juxta constitutionem felicis recordationis Gregorii Papæ x. prædecessoris nostri, editam in Concilio generali Lugdunensi, juraverit, expressa eadem seu objecta se credere vera esse, & se posse probare: sed indeterminatè illa, vel ea, quæ deberent sufficere de eisdem.

CAP. XX.

¶ Qui contra certam personam, ne eligatur, appellat, constitutionem, Ut circa, servare tenetur. Ioann. Andr.

Idem.

¶ Qui contra certam & nominatam e personam, ne fiat electio, duxerit appellandum, debet per omnia in appellando servare formam constitutionis felicis recordationis Gregorii Papæ x. prædecessoris nostri (ut f. circa)

^a Alii, in nominibus. ^b Dicit, eam, deest in manus scriptis Codicibus. ^c Pena imposta per jus in casu negligentia, non includit casum delicti, & sic non pacificatur negligentia & delictum. In Concilio Lateranensi generali sub Innocent. III. cap. 23. ^d In generali Concilio Lateranensi sub Alexan. III. cap. 4. ^e Potest dici persona certa, licet suo nomine non nominetur. tit. de testibus. cap. licet ex quadam. ^f Nota argumentum, quod allegans aliud statutum sufficit, quod allegat principium ipsius, absque eo quod totum extensum producat. sup. c. proximo. Dom.

editz in Concilio Lugdunensi, ac si electione jam facta eum contingeret appellare. Alioquin non observans, poena constitutionis ejusdem se noverit subjacere.

CAP. XXI.

¶ Si compromissum est in plures: ut eligant, per unum facienda est electio pronunciatio, sicut quando proceditur per formam scrutini: aliter electio facta non tenet. Ioan. And.

Idem.

Sicut a cum per formam scrutini ad electionem proceditur, est per unum pronuncianda & facienda communis electio, secundum canonica instituta: sic & per unum debet fieri, cum per formam proceditur compromissi. Quamvis in arbitris compromissarii lex b humana innuat, quod ab eis omnibus sit pronunciatio facienda: alioquin a pluribus compromissariis facta simul electio, eo ipso viribus non subsistat e.

CAP. XXII.

¶ Decret. supra eodem, licet can. in collegiatis parochialibus Ecclesiis, & assumptis ad ipsorum regimen, locum non habet. Ioan. And.

Idem.

Statutum d felici recordationis Gregorii X. Papae praedecessoris nostri de iis, qui ad parochialium Ecclesiarum regimen assumuntur e, promovendis ad Sacerdotium intra annum, alioquin eisdem Ecclesiis sint privati: quod (cum sit poenale) f restringi potius convenit, quam laxari: declaramus ad collegiatis Ecclesiis, etiam si alias parochiales extiterint, & ad assumptos ad earum regimen non extendi, sed antiqua jura servari debere potius in eisdem.

CAP. XXIII.

¶ Si compromissarius secundum traditionem sibi metam (scrutatio & in scriptis redactis voluntatibus singulorum) illum eligat, in quem non major pars Capituli, sed plures aliorum comparatione consenserunt: non tenet electio, cum praeter formas Concilii fuerit celebrata. Ioan. And.

Idem.

Si cui eligendi potestas data fuerit sub hac forma, ut ipse secretò & sigillatim votis singulorum de Capitulo exquisitis, & in scriptis redactis illum eligat, in quem plures de Capitulo partium g comparatione minorum consenserint, licet consentientes majorem partem totius Capituli non attingant: ipseque factò hujusmodi scrutiniò & in scriptis redactò, juxta traditam sibi formam eum, in quem non major pars, sed plures de dicto Capitulo, quam in quenquam alium direxerant vota sua, dixerint eligendum: Talis electio (cum praeter formas, quas generale Concilium servari statuit in electionibus celebrandis, decernens eas si aliter fierent, non valere, fuerit attentata) robor non obtinet firmitatis.

CAP. XXIV.

¶ Ex vocatione quocumque modo facta in discordia de Religioso mendicante ad pralaturam extra administrationem sui ordinis, non acquiritur illi jus: nec consentire poterit etiam de Pralati licentia. Idem de vocatione facta a minori parte numerò ad quamlibet pralationem de religioso non mendicante: & facta in irritum decernit. Et ponit istud cap. unum speciale in mendicantibus. Ioan. And.

a Vid. Conc. Lat. sub Innoc. III. c. 24. ubi traduntur varia electionum forma. b Leges civiles possunt allegari in foro canonico: de quo supra de nov. oper. num. c. 1. & 2. Dom. c. al. subsistit. d Vid. Card. conf. 30. e Cap. licet can. locum habet qualiter. cum sit provisum de parochiali Ecclesia: cum dicat textus, assumuntur, quod congrui cuilibet modo provisionis. f Nota, jura poenalia stricte esse interpretanda. g in par. de reg. juris. h Appellatione majoris partis intelligitur de majori parte iustis, non autem de majori parte comparatione aliorum minorum.

Idem.

Quorundam a oculos sic vitium ambitionis excecat, quod quasi suae professionis immemores, quae contemptis honoribus, abjectis divitiis, spreteisque deliciis, arbitrium proprium subjugarunt alterius ditioni, retrò respiciunt ad aratrum manu missa, dum praecipitanter ruunt in litigiorum anfractus, & b causarum strepitibus se involvunt, & extra administrationes proprii ordinis solum pralaturae conscendere moliantur, electionibus, postulationibus seu provisionibus de se in discordia celebratis, improvidè praestando consensum, praebendi assensum a suo superiore nonnunquam extorta licentia potius, quam obtenta: ex quo animarum & Ecclesiarum dispendia noscimus provenisse, & proventura majora in antea verisimiliter formidamus. Volentes igitur huic pesti salubri remedio obviare, praesenti constitutione lancimus, ut nulli Religioso Pradicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, aut quorumlibet mendicantium ordinum ex electione, postulatione, provisione, seu vocatione ad aliquam extra administrationem sui ordinis pralaturam in discordia de se facta jus de cetero acquiratur: nec eorum aliquis tali electioni, postulationi, provisioni, aut vocationi quoquo modo valeat consentire: etiamsi magistri, aut ministri, vel prioris generalium eorumdem ad id accesserit licentia vel consensus. Circa e Religiosos quoque alios cujuscunque conditionis vel status existant, volumus hoc servari: ut nec ipsi electionibus, postulationibus, provisionibus, aut vocationibus, a minori parte numero ad pralationes quaslibet de se factis (quae hoc ipso, quod a minori parte processerint, nullum prorsus tribuant jus eisdem) suum audeant praestare consensum: etiamsi super hoc assensus vel licentia suorum intervenerit Pralatorum. Nos enim quicquid contra praemissa vel eorum aliquod a quoquam contigerit attentari, omninò decernimus irritum & inane.

CAP. XXV.

¶ Non potest electus duas electiones proficisci, petendo confirmationem ex illis: etiamsi protestetur se contentum altera, per quam consequi possit suae intentionis effectum: necesse ergo habet alteram eligere: quae elata, ad alteram redire non poterit. Ioan. And.

Idem.

UT quis duas d electiones de se in aliqua Ecclesia celebratas prosequatur insimul, & confirmationem petat ex eis (cum non nisi ex una ipsarum valeat jus habere) rationi consonum non putamus: Etiamsi se contentum esse velle altera, per quam suae intentionis consequi possit effectum, in initio protestetur. Oportet ergo eum (ne cum ipsius Ecclesiae, vel sui adversarii, si quem habet, discrimine in incerto vagetur) eligere, quam prosequi velit ex illis: & confirmationem petere tantummodo ex eadem: Regressum ad aliam, cui per electionem alterius renunciare, sibi que jus ex ea non competere proficisci videtur, nullatenus habiturum.

CAP. XXVI.

¶ Si electus non consentit, vel post consensum renunciat, vel moritur, vel propter occultum suum vitium electio cassatur: eligentes ad eligendum extunc integrum tempus habebunt: nisi circa id egerint fraudulenter. Ioan. And.

a Declarat hunc text. prout in Clem. quod circa de elect. b dicitur, & deest in manuscr. Luc. 9. c Vide Oldrad. conf. 101. & Conc. Trid. sess. 25. tit. de reg. c. 6. d Nota ex hoc c. post quem obtinere duplicem electionem in eadem Ecclesia, rariem confirmationem quare non possit, nisi ex una. Item non possit aliquem causare titulum super eadem re, nisi ex una causa. Vide text. in 6. inter dilectos. de fide instrum.

Idem.

SI electio ex eo non fortitur effectum, quia electus consentire recusat, vel post consensum renunciat juri suo, aut forte diem claudat extremum seu propter occultum ejus vitium irritatur: electores (quia jam fecerant quod spectabat ad ipsos, intra juri terminum eligendo), habebant à dissensu, renunciatione, morte, vel irritatione praedictis, ac si vacatio nova esset, tempus integrum ad electionem aliam celebrandam: Dummodo nil fraudulenter egerint in praemissa.

CAP. XXVII.

Si Religiosus non obtenta licentia consensit electioni de se facta extra suum monasterium, non valet consensus, & irrita est electio.

Idem.

SI Religiosus a (cujus arbitrium non ex sua, cum velle vel nolle non habeat, sed ex illius, quem vice Dei supra caput suum posuit, & cujus imperio se subiecit, voluntate dependet) electioni de se ad praelationem aliquam extra suum monasterium, vel suam Ecclesiam celebratae, sui superioris, qui dare ipsam valeat, non petita licentia, & obtenta praesumpserit consentire, consensus sic praestitus non teneat, & in poenam praesumptionis illius electio eadem ipso facto viribus vacuetur omnino.

Solus Superior sine conventu dare potest suo Religioso consentiendi & transgredi licentiam. h. d.

Quia vero utram Religiosis consentiendi electionibus de se factis, & ad praelaciones, ad quas electi fuerint, transeundi à suis Superioribus, sine fratrum & consilio, licentia dari possit (cum jura super hoc sint varia) dubitatur interdum: Nos ad hujusmodi dubitationem tollendam, & ut ordinationes Ecclesiarum ac monasteriorum, in quibus tales electi existerint, celerius & facilius valeant expediri: decernimus, ut iidem Superiores (suis irrequisitis conventibus) electis hujusmodi consentiendi & transeundi, liberam dare valeant facultatem.

CAP. XXVIII.

Monachus in Abbatem eligi non potest, nisi sit expresse professus. Ad dignitatem autem Episcopalem & in seculari, & in regulari Ecclesia, talis eligi poterit.

Idem.

NULLUS Religiosus ad Abbatiam seu praelaturam suam vel alterius religionis de cetero eligatur, nisi antea fuerit ordinem regularem expresse professus. Quod si secus actum & fuerit, eo ipso irritum habeatur.

Ad dignitatem vero Episcopalem (ad quam novitii eliguntur interdum) talem in secularibus vel regularibus Ecclesiis eligi minime prohibemus.

CAP. XXIX.

Forma electionis tradita per decr. supra eod. cum dilecti, non est sublata per sequens Concilium: Quia propter. h. d. Ia. An.

Idem.

Cum expediat concordare jura iuribus, & eorum correctiones (si sustineri valeant) evitari: Decretalem felicis recordationis Innoc. Papae III. praedecessoris nostri, quae inquit sub ea forma posita in electionibus licite & compromitti, ut compromissarii secreto & sigillatim voluntaribus omnium inquisitis, illum, in quem major & sanior pars Capituli consenserit, eligere teneatur: declaramus abrogatam non esse per subsecutum Concilium generale: imò potest in ipsis electionibus ut prius procedi licite per eandem.

Idem. Vid. Clem. cum concessa. de elect. & extr. v. Benedicti. qua incipit, de religiosis. de elect. b. vid. text. xv. e. vij. judic. Dom. c. Nota quod Monachi dicuntur fratres. c. causam. sup. de jud. Dom. allegat. ibi e. pen. inf. eod. de privul. Font. d. Vid. Clem. cum rationi. de elect. e. al. ita: factum fuerit. f. al. ita: ad istam novitii, &c. g. dilecti, licet, de elect. hinc in antiq. Cod.

CAP. XXX.

Accedens ad sedem Apostolicam pro instruendo negotio electionis per Decr. Cupientes. unde hac de causa, stando, & rediendo integrè (prater quotidianas distributiones) percipit fructus beneficiorum, quos percipere possit in ipsa Ecclesia residendo. Ioan. Andr.

Idem.

Cum non deceat alicui suum officium esse damnosum: Statuimus, ut ii, qui juxta constitutionem felicis recordationis Nicolai Papae textii praedecessoris nostri super hoc editam, ad Apostolicam sedem venerint, eam circa imminendum electionum negotia intructuri: (cum tales Ecclesiarum suarum a prosequente utilitatem, censeri debeant residentes) fructus beneficiorum suorum, quos obtinent in illis Ecclesiis, quantum negotia proficiuntur, & etiam aliorum, quos recipere vel possent recipere in ipsis & Ecclesiis residendo, integrè (quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis) recipiant, ad sedem propterea veniendo eandem, ibidemque hac de causa morando, & ad ipsas Ecclesias redeundo, ac si personaliter in eisdem Ecclesiis residerent: Non e obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis Ecclesiarum ipsarum contrariis, seu privilegiis quibuscunque, per quae praemissorum effectus posset quomodolibet impediri.

CAP. XXXI.

Is, qui opponit evidentem defectum scientia vel persona, contra promovendum ad aliquam dignitatem, panis non potest. causam reddit. Ioan. Andr.

Idem.

Ab eo, qui contra electum vel postulatum seu promovendum ad aliquam dignitatem, inter cetera, quae obijcit, evidentem & notorium seu manifestum scientiae, vel alium personae defectum opponit: ipsius defectus oppositio, vel ejus qualitas nequeunt postea revocari. Cum enim opponens (si quod de defectu opposuit hujusmodi, desitit veritate contingat) ad prosecutionem cause debeat omnino excludi, & puniri perinde ac si in probatione omnium, quae obijcerat, defecisset: justum est, ut (postquam ad oppositionem eandem procedit) nequeat in praedictum ejus, contra quem opposuit, ulterius pertinere.

CAP. XXXII.

Canonicus impubis ad electionem non vocatur, non agit de contemptu.

Idem.

EX eo quod ad electionem Episcopi, quae te in pupillari constituto aetate, in tua Ecclesia extitit celebrata, cum ceteris ejusdem Ecclesiae Canonicis non fuisti admittis, de contemptu conqueri, aut electionem eandem impugnare non potes: Cum tam juris, quam rationis existat, ut tales (cum discretionem carcant) ad praesentandum in electione suffragium nullatenus admittantur.

Non profecti cum profectis, vel conversi Laici cum Clericis, electionibus interesse non debent. h. d.

In Ecclesiis quoque regularibus, vel monasteriis, hi qui non sunt tacite vel expresse professi, non debent cum professis, vel conversis Laici cum Clericis, electionibus interesse.

CAP. XXXIII.

Si ab electione cathedralis vel regulari Ecclesia, in scriptis ex causa probabili appellatur ad Papam, ea pendente confirmatio facta per ordinarium non valet. Requirit Decr. Cupientes, non solum quod electus veniat, sed quid usque ad finem negotium prosequatur:

a. Suum potest dici id, quod est suum in parte, & non in toto: nam Ecclesia non est ista Canonica: vide gloss. inf. de prob. cum in illis, b. al. ita: in dicta Ecclesia. c. al. ita: non obstantibus quibuslibet aliis consuetudinibus. d. Vid. text. inf. de verbor. signific. cap. 2. e. Vid. e. inquisitum, supra de accus. Dominice.

& ha.

Et habet locum etiam, cum appellatur a confirmatione vel provisione. Ioan. Andr.

Idem.

Si postquam ab electione in cathedrali vel regulari Ecclesia celebrata, fuerit in scriptis ex causa probabili, qua probata deberet legitima reputari, ad sedem Apost. appellam, electionem ipsam per ordinariu confirmati contingat: huiusmodi confirmatio, nisi prius fuerit canonicè ab appellatione ipsa recessum (cum sit ab eo, qui non potuit a de facto præsumpta) nullam obtinebit roboris firmitatem. Si vero electus, qui iuxta constitutionem felicitis recordationis Nicolai Papæ tertii, prædecessoris nostri, ad dictam sedem venerat pro electionis suæ negotio prosequendo, de Romana curia sine licentia recesserit, antequam huiusmodi negotium sit finitum, eius electio auctoritate constitutionis ipsius (quæ non solum ut quis veniat, sed etiam ex sui mente exigit, quod usque ad finem negotium prosequatur) eo ipso viuis evacuatur & omnino. Cum autem ab electionis confirmatione vel facta provisione per eum, ad quem propter inferiorum negligentiam fuerat devoluta eligendi potestas, ad sedem appellatur eandem: constitutionem prædictam in veniendo & mittendo, & aliis quæ perstringuntur, in ea convenit observari.

CAP. XXXIV.

Dispensare possunt Episcopi & superiores cum habentibus parochiales Ecclesias sibi subiectas, quod usque ad septennium studentes non teneantur ad Sacerdotium promoveri: ad Subdiaconatum tamen debent promoveri intra annum: alii sunt privati. Et illo durante septennio debet in illis Ecclesiis idoneis poni Vicarius, de studiis Ecclesie sustentandis. Elapso septennio debet rursus intra annum in Presbyterum promoveri.

Idem.

Cum ex eo, quod felicitis recordationis Gregorius Papa X. prædecessor noster, statuit in Concilio Lugdun. ut ad regimen parochialium Ecclesiarum assumpti, se ad Sacerdotium promoveri faciant intra annum & sibi commissi regimini tempore connumerandum 4, & personaliter resident in eisdem: Alioquin si intra idem tempus promoti non fuerint, huiusmodi Ecclesiis absque monitione alii sint privati: Nonnullis extunc parochiales Ecclesias reculantibus acceptare, legendi & proficiendi (cum eis facultates non suppetant, nec ad Ecclesiarum Prælati de aliis beneficiis in plerisque mundi partibus interdum provideatur eisdem) opportunitas sit sublata, in grande universalis Ecclesie (quæ ad sui regimen vitis literatis permaximè noscitur indigere) dispendium & iacturam: Nos super hoc multorum instantia excitati frequenter, volentes cupientibus in scientia proficere; ut fructum in Dei Ecclesia suo tempore afferre valeant opportunum, utiliter providere: præsentis constitutione sancimus, ut Episcopi, eorumque superiores cum iis, qui huiusmodi subiectas sibi Ecclesias obtinent vel obtinuerint, in futurum dispensare possint liberè, quod usque ad septennium literarum studio insistentes promoveri minime teneantur, nisi ad ordinem Subdiaconatus duntaxat, ad quem intra prædictum annum recipiendum (ne sicut à multis de Christi patrimonio sublimitatis olivæ factum esse dignoscitur, à statu retrocedere valeant Clericali) omnino adstringi volumus: & nisi receperint, poenâ contentâ in dicto Concilio eo ipso percelli. Porro septennio prædicto durante, iidem Episcopi & superiores sollicitè providere procurent, ut per bonos & sufficientes Vicarios, ab eis in huiusmodi Ecclesiis deputandos, animatum cura

a Gestis à iudice incompetenti sunt nulla. ad hoc supra de iud. et si Clerici cum si Dom. b alius, vacatur. c Alius via: dignatus Gregorius Papa prædecessor noster. d numerandum.

diligenter exerceatur, & deserviat laudabiliter in divinis: quibus de ipsarum Ecclesiarum proventibus necessaria congruè ministrantur. Elapso vero dicto septennio 4, hi, cum quibus fuerit (ut præmittitur) dispensatum, ad Diaconatus & Presbyteratus ordines intra annum se faciant promoveri: alioquin extunc dictam poenam (nisi iusta de causa id omiserint) ipso iure se noverint incursumos.

CAP. XXXV.

Quatuor dicit. Primo, quod ad poenam privationis Rectoris parochialis Ecclesie non promoti requiritur, quod annus integer sit completus. Secundo, quod annus ille non currit iuste impeditus. Tertio, quod post privationem, Ecclesia eidem conferri non potest. Quarto, quod non promotus, si eo animo receperat Ecclesiam, ut fructus anni perciperet, tenetur ad restitutionem ipsorum. Et qui ea mente contulit, Ecclesiam servare debet indemnos. Ioan. Andr.

Idem.

Commissa tibi parochialis Ecclesia, quanquam tantum de anno transiverit, quod intra ipsum nequeas juxta statutum generalis Concilii Lugdunensis ad Sacerdotium promoveri: non est nisi tunc demum, cum ex toto & fuerit ipse annus elapsus, censenda vacare, nec potest alteri antea te nolente conferri. Annus autem huiusmodi, qui à tempore illo incepit, quo ipsius Ecclesie regimen commissum tibi exiit, & possessionem ejus pacificam habuisti, vel per te stetit, quod minus haberes eandem, tibi non currit, si promoveri iusto impedimento detentus intra tempus huiusmodi nequivisti. Porro si intra dictum tempus non fueris rationabili causa cessante promotus, tibi Ecclesia ipsa, quæ dicti statuti auctoritate jam privatus existis (ne statutum ipsam fiat indubio, debitoque frustretur effectu, & non rebus, sed verbis, cura sit potius contrarium faciendum, lex imposita videatur) nullatenus ea vice poterit iteratò conferri. Cateram si promoveri ad Sacerdotium non intendens, parochialem reteris Ecclesiam, ut fructus ex ea per annum percipias, ipsam postmodum dimisiturn (nisi voluntate mutata promotus fueris) teneberis ad restitutionem fructuum eorundem: cum eos receperis fraudulenter. Illius autem, qui eam tibi contulit, cum te non crederet ad huiusmodi ordinem promovendum (præter divinam, quam exinde incurrit offensam) ad servandam indemnam eandem Ecclesiam decernimus obligari.

CAP. XXXVI.

Abbas exemptus electus in Episcopum: sed transire non potest sine licentia Papa vel Legati de latere.

Idem.

SI Abbatem Ecclesie Romanae immediatè subiectum, in vestrum Episcopum elegistis, reprehendi exinde nullâ ratione poteris: ei tamen ab alio, quàm à nobis vel Apostolica sedis Legato, si sit in provincia, de latere nostro missus, dari non potest licentia suam deserendi monasterium, & ad vestram Ecclesiam transeundi.

Legatus de latere potest confirmare electiones Episcoporum exemptorum: reliqui non sine speciali mandato. Ioan. Andr.

Huiusmodi vero Legatus, qui majus omnibus post Rom. Pontificem in provincia sibi decreta imperium censetur habere, Archiepiscoporum, Episcoporum, & exemptorum electiones potest ex officio confirmare. Alii autem Legati hoc nequeunt: nisi id eis à sede ipsa specialiter sit commissum.

a Dispensare non potest Episcopus ultra septennium cum curato super non promotione ad Sacerdotium. b Vbi statutum præcipit certam poenam solvendam intra annum, illa poena peti non potest, donec annus realiter sit elapsus. c De triplici genere legatorum, vide gloss. in c. 1. de off. leg. & Dom. meum Brunellum in lib. de potest. legat. Font.

CAP. XXXVII.

¶ Si Compromissarius non eligat intra tempus iuris, ad proximum superiorem devolvitur potestas providendi. Si eligat, sed indignum, indistinctè redit ad compromittentes: nisi id scienter ratum habuerint. Idem si electus idoneus non consentit. Si Compromissarius scienter eligat indignum, ipse subest ab Ecclesiasticis beneficiis triennis est suspensus, nisi id compromittentes scienter ratum habuerint. Et poena prædicta suspensionis non habet locum in Episcopo compromissario, nec in electione inferiorum Episcoporum. Et restringitur illa poena ad beneficia, quæ obtinent in Ecclesia officio. Et idem in beneficiis illius, qui deficit in probatione ejus, quod obijcit in personam. Ioan. And.

Idem.

¶ Si Compromissarius, in quem defuncto a Episcopo transfertur eligendi potestas, negligenter intra tempus a jure statutum eligere prætermittat, ad superiorem proximum potestas devolvitur providendi, sibi que compromittentes impudent, qui in talem potestatem hujusmodi transfulerunt.

Si verò eligat, sed indignum, tunc si scienter id fecerit (cum dolus ipsius eis, qui non sunt in culpa, non debeat imputari) si vero etiam ignoranter (cum suo sit factus officio) eligendi potestas (nisi & ipsi scienter electionem talem ratam habuerint) liberè revertitur ad eosdem. Idem fit, cum eligat idoneum, sed electus renuit consentire.

Porro eo casu, cum scilicet indignus eligatur ab eodem, compromittentes (quos illius odio non convenit prægravari) nequaquam (nisi sicut præmittitur ratum habuerint) puniuntur: sed ipse (ut poena suam auctorem teneat) a beneficiis Ecclesiasticis triennio, juxta Lateranense Concilium, suspenditur ipso jure. Hujusmodi quoque poena, nec in Episcopo, si ad eligendum fiat compromissarius sic peccante (cum de jure nullam sententiam suspensionis incurrat, nisi de ipso expressa mentio habeatur) nec in aliorum, quam Episcoporum & superiorum ipsorum electionibus, cum peccatur in ipsis, vendicat sibi locum. Restringitur etiam dicta poena solum ad ea beneficia, quæ sic peccans, in illa obtinet Ecclesia, quam taliter eligendo specialiter noscitur offendisse. Et idem in illius beneficiis est censendum, qui alicujus electionem, postulationem, aut provisionem impugnans, in probatione deficit ejus, quod obijcit in personam.

CAP. XXXVIII.

¶ Procurator ad appellandum secundum formam a. Ut circa. non est idoneus, nisi omnia obijcta, & forma juramenti in procuratorio exprimantur. h. d. secundum Panorm.

Idem.

¶ Procurator ad appellandum contra electionem, postulationem aut provisionem alicujus e, non aliter idoneus de cetero reputetur, quam si omnia, quæ in formam obijcere vel personas, & propter quæ appellare intendit, singulariter & clarè in ejus procuratorio sint expressa: Habeatque speciale mandatam jurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator existit, quod ipsi credunt expressa hujusmodi vera esse, & se posse probare.

CAP. XXXIX.

¶ Cassata confirmatio, vel cassata nunciata propter defectum jurisdictionis, vel solemnitate orationis: non propter hoc electio cassata dicitur. Ioan. And.

a Electio potest fieri antequam Episcopus tradatur sepultura. de quo vide c. bona. supra eodem. b Vide l. fin. c. de acq. pos. ubi ejus delictum concernat processum & poenam. de Anab. Font. c. distio, alicujus, deest in manuscript. Codicis.

Idem. ¶ Si confirmationem electionis a propter debitam juris solemnitatem in confirmatione ipsa omissam, vel ex eo, quia ipse qui confirmavit, confirmandi non habuit potestatem, cassari, seu cassam & irritam nunciari contingat: non propter hoc præcedens electio (si aliis sit canonica) intelligitur infirmari.

CAP. XL.

¶ Si vacante cathedrali, regulari, vel collegiata Ecclesia, singulares persona Capituli vel conventus occupant bona a Pralato dimissa, vel vacationis tempore obveniant, donec plenè restituantur officio & quibuscumque beneficiis sunt suspensi: non obstantibus privilegiis, statutis, & consuetudinibus quacumque firmitate vallatis. Ioan. And.

Idem.

¶ Quia sæpe contingit, quod a cathedralibus & regularibus ac collegiatis Ecclesiis vacantibus, Capitula, conventus, collegia e, & singulares earundem personarum bona a Pralatis ipsarum dimissa, vel vacationis tempore obveniant, quæ in utilitatem dictarum Ecclesiarum expendi, vel futuris debeant successoribus fideliter reservari, occupant, inter se dividunt, turpiunt, dissipant, dissipant, & consumunt in earum grave dispendium & injuriam: Nos ipsorum ausus reprimere, ac Ecclesiarum indemnitate præcavere volentes: decernimus ut ii, qui præmissa de cetero præsumpserint, eo ipso sint, & tandem maneat ab officio & beneficiis quibuscumque suspensi, donec plenè restituerint, quicquid de bonis perciperint prædictis: Non obstantibus quibuslibet privilegiis vel indulgentiis, aut contrariis consuetudinibus, constitutionibus, vel statutis, juramento, confirmatione sedis Apostolicæ, aut aliâ quâcumque firmitate vallatis: quæ omnia, quoad hoc, auctoritate Apostolicâ revocamus, cassamus, & irritamus, ac nullius deinceps volumus esse firmitatis.

CAP. XLI.

¶ Decretalis, Ut circa. solum in extrajudicialibus appellationibus locum habet: in judicialibus autem antiqua jura servanda sunt. h. d. Ioan. And.

Idem.

¶ Constitutio felicis recordationis Greg. Papæ præd. noster. Cedita in Concilio Lugdun. formam exprimens, secundum quam ab iis, qui in electionibus, postulationibus, aut provisionibus se opponunt, debeat appellari: locum sibi non vendicat, nisi solum cum in eis extra judicium appellatur.

Quando verò in judiciis e in hujusmodi negotiis appellari contingit, anteriora jura (cum per eam immutata non fuerint) observari oportet.

CAP. XLII.

¶ Habens plenam administrationem cathedralis Ecclesia in spiritualibus & temporalibus, jurisdictionalia exercere potest: sacramentalia non, nisi Episcopus fuerit. h. d. Dom.

Idem.

¶ Sui procuratio seu administratio cathedralis Ecclesie plena & libera in spiritualibus & temporalibus a sede Apostolica (cui soli hoc competit) est commissa: potest (alienatione bonorum immobilium duntaxat exceptâ) omnia, quæ jurisdictionis Episcopalis existunt, & quæ potest electus exequi confirmatus, liberè exercere.

Illâ quippe, quæ ministerium consecrationis exposcunt (nisi fuerit Episcopus) per alios faciat Episcopos expediri.

a Secundum Dicitur. iste text. habet locum etiam in aliis confirmationibus. vide Felidum in c. constitutus. de rescript. Font. b Intra debent adaptari in, qua sæpe contingunt. vide gloss. de despons. inpub. l. iteras. c Quædam puniuntur colleg. vid. Bart. in Lauz fall. a. ff. de pan. c. si exvici. de sent. excom. de Anab. Font. d distio, in, deest in manus. e al. in judicialibus.

CAP.

CAP. XLIII.

Monialis non eligitur, nisi peregerit duodecimum annum, & sit tacite vel expresse professus: nec eligatur nisi peregerit tricimum annum, & fuerit expresse professus. hoc dicit prima pars usque ibi, Sani. Ioan. And.

Idem.

Indemnitatis a monastiorum Monialium, quae frequenter propter electiones in discordia celebratas, in ipsis grandia in spiritualibus & temporalibus dispendia patiuntur, occurrere desiderabiliter affectantes: statuimus, ut cum in eis fuerit electio facienda, nulla Monialis (nisi duodecimum annum peregerit, & professus fuerit tacite vel expresse) ad eligendum cum aliis admittatur. Nec in Abbatissam, aut Priorissam (ubi per Priorissam monasterium gubernatur) de cetero eligatur aliqua, nisi tricimum annum compleverit, & expresse professus fuerit ordinem regularem.

Non obstante contraditione, vel appellatione quacunque, electio a duabus partibus numero, cum per scrutinium proceditur, examinatione praemissa per officium presidentis confirmatur & benedicitur. Item publicato scrutinio, antequam ad actus extraneos divertant, eligentes possunt accedere ad illam, qua maiorem partem conventus numero habet, & si per accessum ad duas partes pervenerint (sicut in primo casu) confirmabitur & benedicitur: non tamen admittitur contraditionibus potius denunciandi vel accusandi, cum Abbatissa fuerit benedicta, & possessionem adeptam. Item de objectu contra electam a maiori parte conventus, qua tamen duas partes nec a principio, nec per accessum habet, ante confirmationem sine strepitu & figura iudicis inquiratur. Ipsa tamen (alienatione bonorum, & Monialium receptione sibi interdicitur) interim ministrabit. Item a minori parte electa nullum ius acquiritur, nec alia possunt accedere ad eam: nec ibi sit collatio, nisi numeri ad numerum, h. d.

Sane si ad electionem per formam scrutinii procedatur, & (votis in diversa divisis) electiones a per plures in discordia celebrari contingat: ea, quae a duabus partibus numero fuerit celebrata (exceptione seu contraditione aut appellatione quacunque partis alterius non obstante) per superiorem (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsam, diligenti examinatione praemissa) si alias inventa fuerit canonica, confirmetur: & confirmatae electae, si Abbatissa extiterit, benedictio impendatur. Si autem nulla earundem electionum a partibus fuerit celebrata duabus: tunc non obstante, quod sit publicatum scrutinium, & ad electionem processum, possint Moniales, quae in aliam vel in alias dixerant vota sua, licite per consensum, antequam ad actus divertant extraneos, omni praevaritate cessante, ad illam accedere, quae ab aliis maiorem partem conventus numero facientibus est electa. Et si per accessum huiusmodi ad duas partes perveniri poterit, illis, quae antea in eam consenserant computatis, confirmetur & benedicitur, ac si duas partes ab initio habuissent, ut in casu proximo est praemissum. Verum si quae fuerint Moniales, quae postquam in praemissis casibus talis confirmata & benedicta extiterit, ac possessionem suam administrationis fuerit affectata, voluerint in modum denunciationis vel accusationis, ut a dignitate deiciatur adeptam, proponere aliquid contra ipsam, eis per praedicta proponendi minimè sit subblata facultas. Si verò ad illam, quae a maiori parte (ut praemittitur) est electa, no-

a De materia huius. 4. vide quod novissimi diffinivit Conc. Trid. sess. 21. tit. de regular. & monial. c. 7. vide Conc. Agathens. c. 19. b de articulo huius 4. & seq. vide quod novissimi sancivit Conc. Trid. sess. 21. tit. de regularib. & monialib. c. 6. c in antiq. Codic. ita: electiones plures in discordia, absque dilatione, Per. d. al. ita: & confirmatur, & benedicitur. e al. expresse.

luerint aliae accedere Moniales: vel si accesserint, non tot tamen, quod cum aliis prius in eam consentientibus faciant duas partes: tunc super a objectibus partis alterius, si quae fuerint, & super aliis, quae in tali negotio sunt ex officio inquirenda, plenè sine strepitu iudicii & figura per superiorem inquiratur primitus, antequam confirmetur eadem electio, vel etiam infirmetur: sed interim praesentis constitutionis auctoritate in spiritualibus & temporalibus liberè administret: sic tamen, quod de rebus monasterii nil penitus alienet, nec aliquam in Monialem recipiat quoquo modo. Si qua verò a minori parte conventus numero nominata fuerit vel electa, ex nominatione vel electione huiusmodi (quas eo ipso, quod pars minor eas fecerit, vires aliquas nolumus obtinere) ipsi ius aliquod quomodolibet non quaeratur: nec ad eam ab aliis per consensum in hoc casu valeat accessus haberi. Ut autem cum per praedictam formam proceditur, facilius in huiusmodi Monialium electionibus ad concordiam veniatur: decernimus, ut non zelus ad zelum, nec meriti ad meritum, sed solius numeri ad numerum fiat collatio in eisdem.

Electa per compromissum benedictio impendatur, non obstante minori parti contraditione: sed si maior se ei opponat, liberè administrabit, nec confirmabitur. Si autem ei se opponat pars in duplo maior, non administrabit, nec confirmabitur, sed impellabit litis eventum, h. d.

Ceterum si per formam compromissi fuerit in electione processum, & electae pars aliqua se opponat: si minor, ipsius (ut in forma scrutinii statuitur) confirmetur electio, & eidem benedictio impendatur, partis ejusdem contraditione, vel exceptione, aut appellatione quolibet non obstante: sed per hoc denunciandi vel accusandi eam postmodum sibi via minimè sit praclusa. Si major, ejus (donec de objectis b & aliis, ut in eadem forma scrutinii praemittitur, fuerit inquisitum) confirmatio vel infirmitas differatur: sed interim (ut praedicitur) liberè administret, nisi forsitan pars opponentium extiterit duplo maior: tunc enim administrare ipsam nolumus, sed litis eventum potius expectare.

Si ab opponentibus in casibus praemissis appellatur, constitutio, ut circa, servabitur: sed Moniales ad sedem Apostolicam personaliter non veniant, sed procuratores secundum constitutionem cupientes mittent. h. d. Ioan. And.

Porro si in huiusmodi electionum negotiis contigerit (in illis duntaxat casibus, in quibus oppositiones iuxta praemissa fuerint admittendae) ad sedem Apostolicam appellari: appellantes formam constitutionis felicitis recordationis Gregorii Papae praedecessoris nostri, editae in Concilio Lugdunensi diligentius servare teneantur. Sed cum eas propter sexus verecundiam e, suaeque conditionis statum non deceat, nec ipsis expediat publico cuncti demonstrari, aut extra sua monasteria evagari, nolumus quod electae, vel etiam eligentes aut appellantes, seu haec, contra quas appellatum fuerit, ad eandem sedem personaliter veniant quoquo modo. Sed procuratores sufficienter instructos, iuxta constitutionem pie memoriam Nicolai Papae tertii, praedecessoris nostri, ad sedem ipsam transmittant: per eos electionum ac appellationum & postulationum suarum prosecutione negotia, prout iustitia suadebit: poenam in dicta constitutione contentam ipso iure, si hoc non fecerint, incursum.

Ponentes vel nutriendes discordiam in electione Monialium, ipso iure sunt excommunicati. h. d. Ioan. And.

Postremo hi, quos ad dirigendas in huiusmodi electionibus Moniales easdem deinceps contigerit evocari, ab his prorsus abstineant, per quae inter eas super

a Al. ita: super objectu partis alterius, si qua, &c. b al. objectionibus. c Vide hic effectum verecundiae per Anchar. & l. filius. ff. de cond. instit. l. Font.

faciendis ipsis electionibus oriri a possit discordia, vel exorta nutriti: alias eo ipso excommunicationis sententia se noverint subiacere.

¶ Hec constitutio locum habet in Monialibus regulariter viventibus, & in Canonicis secularibus: hoc excepto, quod non debeant, nisi professi, eligere vel eligi: quod non potest sibi vendicare locum in Canonicis secularibus: per hoc tamen Papa non approbat statum distictarum Canoniarum secularium. h. d. Ioan. Andr.

Supradicta siquidem nedum in monasteriis, in quibus sunt Moniales viventes sub aliqua de religionibus approbatis: sed & etiam in illis, ubi sunt iuxta quarundam provinciarum consuetudinem mulieres, quae nec propriis renunciant, nec professionem faciunt regularem, sed vivunt ut in secularibus Ecclesiis Canonici seculares, volumus per omnia observari: eo (quod supra dicitur) dumtaxat excepto, ut non eligantur, nec eligant non professi, cum in ipsis hoc locum sibi nequeat vendicare: per hoc tamen eorum statum, ordinem seu regulam nolumus nec intendimus approbare.

¶ Jura de virorum electionibus tractantia, per hoc capitulum non sunt mutata. h. d.

Ad haec licet praemissa, quae in multis a jure communi discrepare noscuntur, circa electiones in quibuslibet mulierum monasteriis faciendis ex certis causis rationabilibus specialiter duxerimus statuenda: intentionis tamen nostrae nequaquam exitit d, ut per illa, quoad electiones in aliis virorum monasteriis, vel quibusvis Ecclesiis celebrandis aliquid immutetur: sed jura praecedentia in sua omnino remaneant e firmitate.

CAP. XLIV.

¶ Si ordinarius post recessum appellationis interjecta ad curiam, in causa electionum Episcopatum, non inquisit an pravitas intervenierit, procedit, confirmat, vel consecrat, praedicta non tenent: & ipse ab Episcoporum confirmatione & consecratione suspensus est per annum. h. d. Dominicus de sancto Gemignano.

Idem.

Provida consideratione generale Concilium Lugdun. concessit, ut ab appellationibus in iudicio, vel extra iudicium ad sedem Apostolicam in electionum Episcoporum, & eorum superiorum negotiis interjectis, per quas ad sedem ipsam eadem negotia deferuntur, partes (nulla interveniente pravitate) recedere valeant, antequam ipsi sedi Apostolicae appellationes eadem fuerint presentatae: sed inferiores iudices, quorum est appellacione cessante negotiorum cognitio eorumdem, si in hoc pravitas intercesserit, ante omnia diligenter inquirent, & si eam intercessisse repererint, se non intromittant ullatenus de eisdem: sed praesigant ipsis partibus peremptorium terminum competentem, quo cum actis & munimentis suis Apostolice se conspectui representent. Verum cum nonnulli concessione huiusmodi abutentes s, suam (inquisitione praefata omissa) cognitionem in eisdem negotiis interponant, ad confirmandas electiones, & consecrandos electos temere procedendo: Nos super hoc expressius providere volentes, confirmationes & consecrationes huiusmodi, & quoscunque processus alios, quos (inquisitione praemissa non habita) contigerit de cetero in talibus negotiis attentari, decernimus, nullius penitus existere firmitatis: & confirmantes & consecrantes eosdem (ut in eo, in quo peccaverim, puniantur g) ab Episcoporum con-

a. Doct. not. quod pena statuta procurantibus errorum discordia, non ligat jam vitam nutrites. Font. b. Alias ita: sed & in illis etiam, ubi, &c. c. In manuscripto ita: ex certis causis & rationabilibus, &c. d. alibi, existit. e. alibi, maneat. f. Vid. gloss. in Clem. 1. de iure patr. g. Vid. gloss. l. 1. ff. de divort. in princip. & Bart. in l. prater ait. h. boez. inter distictum ff. de nov. oper. nunciat.

firmatione ac consecratione per annum continuum ipso jure fore suspensos.

CAP. XLV.

¶ Si Papa sibi provisionem Ecclesiae cathedralis reservavit, prohibuit & decrevit, non est votata electio, quae praesertat: omnia tamen, quae reservationem sequuntur, carent effectu. Ioan. Andr. Idem.

SI eo tempore, quo provisionem alicujus Ecclesiae cathedralis ex quavis causa dispositioni seu ordinationi sedis Apostolicae reservamus, inhibentes, ne ad electionem vel provisionem faciendam in ea quomodolibet procedatur, & decernentes, si secus super hoc a quoquam scientes vel ignoranter attentatum extiterit, irritum & inane, jam ad electionem forsitan sit processum in ipsa: Praesenti constitutione sancimus, quod licet reservatio, inhibitio, & decretum huiusmodi non efficiant electionem, vel alia, quae praecedunt, efficiant tamen, ut electio careant ea, quae postmodum subsequantur.

CAP. XLVI.

¶ Absens plures procuratores ad alicuius electionis dare potest insolidum, & non aliter: & in altero admittendo ponit tres gradus. h. d. usq. ad s. Porro. Dominicus.

Idem.

SI quis iusto impedimento detentus in electionis negotio nequeat commode interesse, potest nedum uni (prout dicitur in Concilio a generali) sed & pluribus committere vices suas, dum tamen eorum cuilibet det insolidum potestatem: & erit tunc melior conditio occupantis. Verum si ambo concurrant insimul, & possulent se admitti, audiri eos non expedit: quia possent vota sua dirigere in diversos, sicque res non haberet exitum, & quod ab eis hoc casu fieret, non valeret: sed is admittatur dumtaxat, quem Capitulum vel pars major elegerit: vel si concordare nequeant, is, qui primò & in instrumento vel literis procuracionis extiterit nominatus.

Si autem nullus ipsorum insolidum fuerit deputatus, tunc propter rationem eandem ipsorum aliquis non debet admitti: sibi que imputet, qui sic eos constituit indifferetè.

¶ Procurator ad eligendum constitutus, unum nomine suo, & unum nomine domini sui eligere non potest: nisi a domino de certa persona speciale mandatum habeat. h. d.

Porro cum unus est Procurator simpliciter constitutus, si is unum suo, & alium domini sui nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit: nisi de certa eligenda persona sibi dominus dederit speciale mandatum, tunc enim in illam ejus, & in aliam suo nomine licite poterit consentire.

¶ Canonicus absens (licet nullus de Capitulo eius Procurator esse velit, & ipse Procuratorem, qui non sit de Capitulo, volente Capitulo deputare non possit) votum per literas exprimere non potest: cum cujuslibet votum sit secretum & sigillatim in scrutinio exprimendum. h. d.

Absens quoque (licet nullus de collegio velit esse procurator ejusdem, nec ipse, nolente Capitulo, extraneum valeat deputare) non poterit aliquatenus per literas exprimere votum suum: quod non est ante scrutinium, sed in ipso scrutinio secreta & sigillatim tantummodo exprimendum.

CAP. XLVII.

¶ Si apparet coelectus, vel se opponit ei, qui confirmationem petit, ille vocabitur nominatus: alius sibi in Ecclesia erida generatus, quod se confirmationem volentes opponere, veniant peremptorio assignato: aliter confirmatio nulla non tenet. Ioan. Andr. Idem.

Quoniam electione non in concordia celebrata, Superior, ad quem electionis ipsius confirmatio

a. In Const. generali Later. sub Innoc. III. c. 24. b. Vid. dist. 2. in Christo pater. & l. si servus communis. de sup. ser. c. quoniam Abbas. de offic. deleg. Font.

pertinet,

perinet, consuevit interdum suæ confirmationis celeritate, prætereans cupiditate propriam iuri, & inordinatum affectum etiam æquitati, competitorum aliquando, ubi alius, vel eos, qui se volunt opponere, quando electus est unicus, supplantare: dum nullis vocatis, & non discusso negotio per repentinam confirmationem citò (contra doctrinam Apostoli ^a) imponit manus electo: Nos volentes huic morbo & fraudibus obviare, præfenti constitutione sancimus, confirmationes tales viribus omnino carere, ipsasque decernimus irritas & inanes. Vocationem autem huiusmodi nominatim ubi est coelectus, vel apparet oppositor ^b, aliàs generaliter in Ecclesia, in qua electio facta est, ut si qui sint, qui se velint opponere, compareant assignato peremptorio termino competenti, faciendam esse censemus. Quæ etiam si electio in concordia celebrata fuerit, volumus observari.

DE RENUNCIATIONE.

TITULUS VII.

CAP. I.

¶ Romanus Pontifex potest libere Papatui renunciare. h. d. sicundum Zon.

Bonifacius VIII.

Quoniam e aliqui curiosi disceptantes de iis, quæ non multum expediunt, & plura sapere, quàm oporteat (contra doctrinam Apostoli) temere appetentes, in dubitationem sollicitam, an Romanus Pontifex (maximè cum se insufficientem agnoscat ad regendam universalem Ecclesiam, & summi Pontificatus onera supportanda) renunciare valeat Papatui, ejusque oneri & honori deducere minus providè videbantur: Coelestinus Papa quintus prædecessor noster (dum ejusdem Ecclesie regimini præsidebat) volens super hoc hæsitacionis cuiuslibet materiam amputare, deliberatione habitâ cum suis fratribus Ecclesie Romanæ Cardinalibus (de quorum numero tunc eramus) ^d de nostro & ipsorum omnium concordî consilio & assensu auctoritate Apostolica statuit & decrevit, Romanum Pontificem posse libere resignare. Nos igitur, ne statutum huiusmodi per temporis cursum oblivioni dari, aut dubitationem eandem in recidivam disceptationem ulterius deduci contingat, ipsum inter constitutiones alias ad perpetuam rei memoriam de fratribus nostrorum consilio duximus redigendum.

CAP. II.

¶ Si in fraudem expectanti primam vacaturam, cum in processu crederetur pinguis vacare, renunciet aliquis tenentem, quam habebat: non tenetur expectanti illam recipere, imò illâ dimissâ expectabit aliam sine fraude vacantem. Et si illi renunciatis illa pingui postea conferatur, hoc ipso probata sit fraus, & carebit utraq.

Idem.

Si te præbendam e vel dignitatem, in aliqua Ecclesia proximo vacaturam auctoritate Apostolica expectante, aliquis præbendam seu dignitatem tenuem obtinens in eadem, fraudulenter ei renunciet, ut illâ primò sic vacante præcludatur tibi vis per consequens ad obtinendum præbendam vel dignitatem aliam pinguiorem, quæ per mortem alicujus vel aliâ in ipsâ Ecclesia creditur verisimiliter in proximo vacatura: per renunciationem huiusmodi (dummodò de præmissa

^a 1. Tim. 5. ^b Vid. Innoc. c. inter quatuor. de major. & o. bel. d. l. fin. C. de jur. d. l. b. ^c Vid. Ludovicum Gomezium in regula cancellarie, de infirmis resignantibus. Paul. ad Roman. c. 12. ^d Vide l. jus senatorum. C. de dig. l. 12. ^e Hodis gratia qua dicuntur expectantia, sive ad vacaturam, omnino sublata sunt per Concilium Trid. sess. 24. de reform. c. 10.

fraude appareat, saltem per aliquas probabiles conjecturas, ut quia dictæ renunciationis tempore is, qui præbendam vel dignitatem pinguiorem habebat, infirmitate gravi detinebatur: vel aliquid aliud imminerebat, propter quod illius præbenda seu dignitas vacare in proximo probabiliter credebatur) nullum tibi volumus obstaculum interponi, quò minus (præbendâ vel dignitate prædictâ sic fraudulenter renunciata omisâ) possis dictam pinguiorem, cum eam vel aliam, si prius ipsam vacare contigerit, auctoritate præfata libere petere, veluti tibi debitam, & habere.

Ceterum si prædicto renunciati huiusmodi præbenda vel dignitas pinguior forsitan conferatur: eo ipso dicta factus intelligatur esse probata, & idem renunciatus habitâ omnino careat & ambitâ.

DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA

Prælatorum.

TITULUS VIII.

CAP. I.

¶ Iurisdictionis Suffraganei excommunicati, ad Metropolitanum devolvitur. Ioan. Andr.

Innocentius IV.

Romana a Ecclesia: [c. 7.] ¶ Edictum verò per Rhemensem provinciam publicatum, ut à subditis Episcoporum ipsius provincie pro audiendis & terminandis eorum causis liberè ad Rhemensem curiam accederetur, penitus revocamus: Quia etiam si teneantur iidem Episcopi pro suis culpis vinculo excommunicationis adstricti, non tamen ex culpis ipsis (cum id non inveniatur à jure concessum) ad Rhemensem Archiepiscopum jurisdictionis devolveretur eorum. Sed alia forte pro illis poena ipsis canonica possit infligi.

CAP. II.

¶ Si ille, qui præfatus est negligens & remissus, debet superioribus dare idoneum consilium. h. d. Ioan. Andr.

Idem Barones & Comitibus regni

Portugallie.

Grandi non immeritè: [c. 7.] ¶ Mandamus, quatenus dilectum filium nobilem virum Comitem Bolon. præfati Regis Portugallie fratrem, de devotione, probitate ac circumspectione multipliciter commendatum, qui eidem Regi (si absque legitimo decederet filio) jure regni succederet: quique examinata dilectionis affectu, quo vos & prædictum regnum prosequitur, (magnanimitate ac potentia sibi plurimum suffragantibus) regnum ipsum maturius reformaturus firmâ credulitate speratur: præsertim cum ad curam & administrationem generalem, & liberam regni ejusdem, tam ^b pro impediti Regis, quàm ipsius regni utilitate si providè attendatur, ac ad defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum regni præfati, & personarum Ecclesiasticarum, tam religiosarum, quàm secularium, nec non viduarum, orphanorum, & ceterorum ibidem degentium, ac deperditorum inibi recuperationem salubriter (ut in Domino confidimus) sit assumptus, cum ad vos accesserit (fidelitate, homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus forte præfato Regi, vel cuiusvis alii personæ tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione: dummodò personam ejus, & vitam, ac legitimi sui filii, si aliquem ipsum habere contigerit, fideliter conservetis, debitum eis exhibentes honorem, nequaquam obstantibus) in civitatibus,

^a Hic postea tradita per Ioan. Andr. in c. novit. & per Felin. in cap. pastoralu. extra de offic. legat. ^b al. ita: tam minus pro impediti Regis, quàm, &c. al. ita: tam pro spe dicti Regis, quàm, &c.

castris, villis, & munitionibus regni prædicti, cum omnibus suis recipere, ac ejus dispositioni, ordinationi, & mandatis universaliter singuli, & singulariter universi per omnia, & in omnibus intendere absque difficultate qualibet procuretis: impendentes sibi contra quoslibet repugnantes, ac etiam violentos consilium, auxilium, & favorem: de rebus, proventibus, omnibusque præfati regni juribus sine diminutione aliqua plenarie respondendo: ut de illis dicto Regi, secundum quod suam decet excellentiam, sibi ac suis & præfati regni necessitatibus pro tempore, ac negotiorum emergentium qualitate valeat providere. Alioquin venerabilibus fratribus nostris Bracharensi a Archiepiscopo, & Episcopo Colimbrensi damus nostris literis in præceptis b, ut vos ad id monitione præmissâ per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compellant.

Per hoc autem non intendimus memorato Regi, vel ipsius legitimo filio (si quem habuerit) prædictum regnum adimere: sed potius sibi & eidem regno destructioni expedito, ac vobis ipsis in vita ipsius c Regis per sollicitudinem & providentiam Comitum consulere supra dicti.

CAP. III.

¶ Episcopo à Paganis, vel à Schismaticis capto, non Archiepiscopus, sed Capitulum administrat: nisi Papa quàm citò hoc fieri poterit, super hoc per Capitulum consulendum aliter ordinaret. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

SI Episcopus à Paganis d aut Schismaticis capiatur, non Archiepiscopus, sed Capitulum, ac si sedes per mortem vacaret illius, in spiritualibus & temporalibus ministrare debet: donec cum libertati restitui, vel per sedem Apostolicam (cujus interest Ecclesiarum providere necessitatibus) super hoc per ipsam Capitulum quàm citò commode poterit consulendam, aliud contigerit ordinari.

CAP. IV.

¶ Ecclesiâ cathedrali vacante, solus Papa visitatorem deputat, nisi Archiepiscopus propter negligentiam, vel dolosam Capituli administrationem eam causâ cognitione deputaret. hoc dicit Dominicus.

Idem.

Ecclesiâ e cathedrali vacanti visitator ab alio, quàm à Rom. f Pontifice deputari non potest: Nisi forte Capitulum in spiritualibus & temporalibus negligenter, aut perperam administraret. Tunc enim Archiepiscopus ob negligentiam vel malitiam Capituli (eo vocato, causâque super hoc cognitione præmissâ) visitatorem, seu administratorem eidem Ecclesiâ licite poterit deputare.

¶ Visitator Ecclesiâ vacanti ab inferiore à Papa deputatus, temporalia & spiritualia administrat: exceptâ beneficiorum collatione ad Episcopum pertinente. b. d. Dominicus.

Hujusmodi quoque visitator, quanquam spiritualium & temporalium administrationem legitimam censeatur habere, beneficia tamen, quæ ad collationem pertinent Episcopi, conferre non potest, si ab alio, quàm à Romano Pontifice fuerit deputatus.

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM.

Idem h. c. a. q. 1. de qualitate ordinando.

TITULUS IX.

CAP. I.

¶ Episcopus Italiae ultramontanam non ordinet, nisi de speciali

a De his Episcopatus vid. Is. Vasium in Annalibus Hispania e. 20. b al. ita: in mandatis. c al. ejusdem. d Sacrarum rerum scriptores Paganos vocant omnes adolorum cultores. e Vid. Marianum Socinum trall. de visitatione. f Vid. supra de of. sic. leg. quod translationem. Dominicus.

licentia Papa, vel per patentes literas Episcopis suis, continentes justam causam, quare nolit vel non possit illum ordinare: si secus factum fuerit, ordinans punietur pena condignâ, & ordinatus manebit suspensus: ita quod etiam à penitentiariis Papa, sine ipsius specialis licentia absolvi non poterit. Ioan. Andr.

Clemens IV.

SAPÈ contingit, quod nonnulli Clerici vinculo excommunicationis adstricti, aut apostataz, seu irregulares, vel alias ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam, in qua de his habetur notitia, fugientes, se in remotis partibus faciunt ad hujusmodi ordines promoveri. Nos igitur volentes animarum ipsorum periculis obviare, statuimus, ut nullus Episcoporum Italiae de cætero alicum ultramontanum Clericum ordinare præsumat, nisi à nobis specialiter licentiam habeat, vel ab Episcopo, de cujus diocesi traxit originem ordinandus, vel in cujus diocesi beneficiatus existit a, per ejus patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolit, aut nequeat ordinare. Eos verò, quos contra præmissâ contigerit ordinari, manere volumus absque spe dispensationis, super hoc à sede Apostolica obtinenda, suspensos, ac ordinantes penitentia condignâ puniri. Omnibus nostris penitentiariis inhiibentes districte, ne absque licentia nostra speciali cum taliter ordinatis dispensent, vel fuis eis tradant literas, per quas cum ipsis debeat dispensari.

CAP. II.

¶ Qui scienter ordinaverint Clericum alienum, per annum à collatione ordinum sui suspensi: & postquam suspensio fuerit manifesta, poterunt subditi sine ipsorum licentia à vicinis Episcopis ordinari. Ioan. Andr.

Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi.

Eos, qui b Clerico parochia aliena absque superioris ordinandorum licentia scienter, seu affectatâ ignorantia, vel quocunque alio figmento quaxito præsumpserint ordinare, per annum à collatione ordinum decernimus esse suspensos: His quoque jura statuunt contra taliter ordinatos, in suo robore duraturis. Clericis quoque parochia taliter suspensorum, postquam eorum suspensio fuerit manifesta, absque ipsorum etiam licentia, interim recipiendi ordines ab aliis vicinis Episcopis, aliâ tamen canonicè, liberam concedimus facultatem c.

CAP. III.

¶ Episcopus originis, domicilii, vel Ecclesiastici beneficii commendatus ad ordinare potest, inferiores Pralati non, nisi ex privilegio: nec Officialis Episcoporum, sed ii, qui habent administrationem spiritualium: illas bene concedunt.

Bonifacius VIII.

Cum nullus d Clericum parochia aliena, præter superioris ipsius licentiam debeat ordinare: superior intelligitur in hoc casu Episcopus, de cujus diocesi est is, qui ad ordines promoveri desiderat, oriundus, seu in cujus diocesi beneficium obtinet Ecclesiasticum, seu habet (licet alibi natus fuerit) domicilium in eadem. Inferiores quoque Pralati, Religiosi vel alii, nisi eis quod suos Clericos aut subditos possint, à quo voluerint Episcopo, facere ordinari, à sede Apost. specialiter sit indultum, vel Officialis Episcopi (cum ad hoc se ipsius officium non extendat) hujusmodi nequeunt licentiam impetiri. Episcopo autem in remotis agente, ipsius in spiritualibus Vicarius generalis, vel sede vacante Capitulum, seu is, ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi.

a Al. exstitit. b Vide Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. c al. potestatem. d Vide Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 20. & sess. 23. de reform. c. 10.

¶ Postulat

¶ Possunt Episcopi ordinare Priores Prioratum non exemptorum, & ipsorum facies, quamdiu morantur in illis: licet inde non fuerit oriundi. Ioan. And.

Religiosi verò à suis superioribus in non exemptis Prioratibus deputati, Priores & eorum socii, possunt à locorum diocesanis quamdiu morantur in ipsis Prioratibus, ordinari licitè, licet non sint de eorum a diocesis oriundi.

CAP. IV.

¶ Episcopus, seu alius inferior, primam tonsuram infanti non confert, nisi religionem intret: nec homini illiterato, nec homini alterius diocesis, absque sui Prelati licentia: nec etiam conjugato, nisi religionem intret, aut ad sacros promoveatur legitimi: alius contra faciens punitur, ut hic. h. d. Zen.

Idem.

Nullus b Episcopus, vel quisvis alius, infanti (nisi forte religionem intraret) seu illiterato, sed nec absque sui superioris licentia homini diocesis alienæ, Clericalem præsumat conferre tonsuram: nec etiam conjugato, nisi volenti religionem intrare, aut ad sacros ordines promoveri: prout est sacris canonibus definitum. Qui verò contra fecerit (ut in eo, in quo peccaverit puniatur) per unum annum à collatione Clericalis tonsuræ duntaxat noverit se suspensum.

DE ÆTATE ET QUALITATE,
& ordine præficiendo-

TITULUS X.

CAP. UN.

¶ Episcopus dispensat cum maiore xx. annis in dignitatibus & personatibus non curatis, si aliud non obstat. h. d. Dominicus.

Bonifacius VIII.

Permittimus, ut Episcopi cum iis, qui xx. annum compleverint, quod dignitates vel personatus, quibus animarum cura non imminet, valeant obtinere, possint (si e aliud non obstat canonicum) libere dispensare.

DE FILIIS PRESBYTERO-

rum, & aliis illegitimè

natis.

TITULUS XI.

CAP. I.

¶ Cum illegitimè nati dispensant Episcopi in minoribus ordinibus, & beneficiis sine cura: dummodo sit tale, in quo alius dispensare possint: in aliu dispensatio Papa requiritur. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Is, qui defectum patitur à natalium, ex dispensatione Episcopi licitè potest (si ei aliud canonicum non obstat) ad ordines promoveri minores, & obtinere beneficium, cui cura non imminet animarum: dummodo sit tale, super quo per ipsam Episcopum valeat dispensari. Ad ordines quoque majores, vel e beneficia curam animarum habentia, super quibus nequit Episcopus dispensare, sine dispensatione sedis Apostolicæ promoveri non potest.

¶ Si dispensatum fuerit cum aliquo, quod non obstante ullo defectu postea ad curatum beneficium promoveri: prætextu illius dispensationis non poterit duo beneficia insimul obtinere. Ioan. And.

a al. Ipsorum. b Vid. Concilium Trident. sess. 21. de reform. cap. 4. c In manifest. sta: si aliud canonicum non obstat. d al. sta: patitur in natalibus. e In aliquot antiquis Codicibus sta: vel beneficia super quibus nequit, &c. absque illi verbis, curam animarum habentia.

Ille verò, cum quo per sedem dispensatur eandem, ut (præmissis non obstante defectu) valeat ad beneficium, etiam si curam animarum habeat, promoveri: nequit prætextu dispensationis huiusmodi (quam exorbitanter à jure oportet veluti odiosam restringi) nisi unicum beneficium obtinere.

CAP. II.

¶ Si ille, cum quo super defectu originis in curato beneficio fuerit dispensatum, ex tacto super pluralitate dispensationem obtineat, non valet dispensatio. Ioan. And.

Idem.

Sis, cum quo fuit per sedem Apostolicam dispensatum, ut, non obstante defectu natalium quem patitur, ad omnes ordines promoveri valeat, & obtinere beneficium, etiam si curam habeat animarum, dispensationem aliam (tacito de prædicto defectu) postmodum obtineat à sede præfata, ut duo aut plura beneficia similem curam habentia possit recipere, si ei alia canonice conferantur, & ea simul licitè retinere: talis dispensatio (cum non sit verisimile sedem ipsam cum illo prædictum patiente defectum voluisse, si hoc fuisset expressum, eidem in pluralitate beneficiorum huiusmodi dispensare) veluti per surreptionem obtenta, nullius penitus est momenti.

DE BIGAMIS.

TITULUS XII.

CAP. UN.

¶ Bigamus nudatus est omni privilegio Clericali, & adfructus seculari foro: nec valet consuetudo in contrarium: & prohibetur ei sub anathemate, ne tonsuram deferat. Ioan. And.

Gregorius X. in Concilio generali Lugdunen.

Altercationis antiquæ a dubium præsentis declarationis oraculo decedentes, bigamos omni privilegio Clericali declaramus esse nudatos: & coercionem fori secularis addictos: consuetudine contraria non obstante. Ipsis quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum Clericalem.

DE OFFICIO VICARII

TITULUS XIII.

CAP. I.

¶ Successor Officialis excommunicati, excommunicatus non est, nisi in crimine damnato communicet: illa autem, qua exercet, illa excommunicato manente, non valet, si jurisdictione solum ab ea recepta hoc facit. Ioan. And.

Innocentius IV.

Romana Ecclesia: [c. 7.] ¶ Cum Rhemen. Archiepiscopus in Officium alicujus Suffraganei sui excommunicationis sententiâ ex aliqua rationabili b causa profert: illos, qui vices ipsius gerunt, propter hoc excommunicationis vinculo non adstringit. Cum non communicet ob id Officiali eidem in crimine, qui Ecclesiasticæ censuræ distractione, pro eo quod situra exercent officium, non arctantur. Ea tamen, quæ ipsi gerendo huiusmodi vices agunt, eo taliter excommunicato manente (si jurisdictionem tantum recipiunt ab eodem) non possunt obtinere vigorem.

CAP. II.

¶ Ex generali commissione non potest Officialis inquirere, corrigere, deponere, & punire subditorum excessus. Ioan. And.

a Vid. Ancharan. consil. 114. & de multiplici pena bigamorum agit Ioan. Montaigne tractat. de bigamia. q. 5. b Vid. Conc. Trid. sess. 21. de reform. cap. 2.

Dddd 3

Bonifacius VIII.

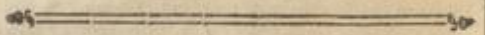
Licet a in officium Episcopi per commissionem officii generaliter sibi factam, causarum cognitio transferatur, potestatem tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos à suis beneficiis, officiis b, vel administrationibus amovendi, transferri nolumus in eundem: Nisi sibi specialiter hæc committantur.

CAP. III.

¶ *Ex generali commissione Officialia beneficia conferre non potest. Ioan. Andr.*

Idem.

Cum in generali concessione nequaquam illa veniant, quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus: nec regulariter donare valeat is, cui honorum administratio etiam libera est concessa: Officialis, aut Vicarius generalis Episcopi, beneficia conferre non possunt: Nisi beneficiorum collatio ipsis specialiter sit commissa.

DE OFFICIO ET POTESTATE
iudicis delegati.

TITULUS XIX.

CAP. I.

¶ *Conservator à manifestis injuriis, & judicialium indaginem non exercet.*

Innocentius IV.

Statuimus a, ut conservatores, quos plerumque concedimus, à manifestis injuriis & violentiis defendere possint, quos eis committimus defendendos. Nec ad alia, quæ judicialium indaginem exigunt, suam possint extendere potestatem.

CAP. II.

¶ *In coalitionibus & penis Pontificali dignitati defertur.*

Alexander IV.

Quia Pontificali dignitate præditis ob reverentiam sacri officii, quod exercent, plurimum deferri convenit, & eos plius aliis honorari decet: ut cum à iudicibus, vel conservatoribus à sede Apostolica deputatis, contra eos ad coactiones aliquas, sive penas fuerit procedendum, gradus & modestia in huiusmodi processu servetur: ita quod (eis quædam condignâ reverentiâ supportatis) ingressus primò ipsis Ecclésiæ, vel Sacerdotale interdicitur ministerium: ac deinde ab officio suspendantur, & subsequenter aggravetur censura Ecclesiastica contra eos. Nisi forte aliter fieri suaserit nimia contumaciæ protervitas sive culpa.

CAP. III.

¶ *Delegati procedente cum duobus subdelegatis non in totum, ad Papam, non ad condélegatos appellari debet. h. d. Ioan. Andr.*

Bonifacius VIII.

Si duo ex tribus à sede Apost. delegatis, duobus aliis non in totum subdelegaverint vices suas, ipsique d subdelegati cum delegato tertio in causa processerint delegata, si appellatur ab ipsis, non ad condélegatos, sed ad primum delegantem tantummodo appellari debebit.

CAP. IV.

¶ *Tres casus penis, in quibus suspiciõis causa coram arbitro non tractatur. Primus, cum recusat unus ex delegatis dati cum*

a Nota quod genus non includit quamlibet speciem comprehensam sub his, quando est dare aliquam rationem, quare non includatur ad hoc, quæ nec. gloss. inf. de except. p. a. b. Dicitur, effusum, deest in antiquo codice. c. Vid. Petr. de Anchar. consil. 57. incip. omisso primo dubio. & consil. 132. incip. in primo dubio. & las. consil. 163. incip. circa duo. vol. 4. d. Vid. li. p. accipimus. ad fin. C. de app. & c. fin. sup. de re iud. l. fin. C. de Car. idrog. lib. 11. Anch. sent.

clausula, quod si non amovet. Secundus, cum recusat delegatus Episcopi. Tertius, cum recusat Officialis. Ioan. Andr.

Idem in eodem.

Si contra unum ex duobus iudicibus cum illa clausula, quod si ambo interesse non possunt, alter eorum in causa procedat, à sede Apostolica delegatis, suspiciõis causa legitima proponatur: causa ipsa suspiciõis eorum non recusato conjudice (ad quem ex vi prædictæ clausulæ debet ipsius causæ cognitio pertinere) probari, & ab eo expediri debebit. Ubi verò non est dicta clausula in rescripto, debet super hoc ad arbitros recursus haberi. Cum autem ipse a delegatus Episcopi recusat, recusationis causa coram Episcopo est probanda. Idem est, si Officialis recusetur ejusdem, licet ad ipsum ab eodem Officiali nequeat appellari.

CAP. V.

¶ *Distinguit tria tempora ad sciendum, an iudex suspensus committere possit: quia aut non est proposita recusatio: & tunc in totum per eum facta commissio tenet. Aut est proposita, sed nondum pronunciata super ea: & tunc volente recusatore committere potest: aliter non. Aut iam pronunciatum est illum esse suspectum: & tunc etiam volente recusatore nequit. Ioan. Andr.*

Idem in eodem.

Iudex ab Apostolica sede datus, quamvis legitime recusari valeat ut suspectus, potest licite vices suas committere, antequam recusatio contra ipsum proponatur. Et si in totum commiserit, recusari ulterius, aut facta per eum commissio impugnari nequit: quod potest, si libi de iurisdictione aliquod reservasset. Post recusationem quoque propositam committere (nisi de recusatoris procedat assensu) non potest: sed eo volente hoc potest, etiam si jam recusatio eadem sit probata: dummodo pronunciatum non fuerit super ea. Extunc enim (cum omnino iudex esse desierit) nullis etiam cum illius assensu potest fieri commissio per eundem.

CAP. VI.

¶ *Delegatus subdelegans, etiam in totum, re integrâ causam reassumere poterit. h. d. Ioan. Andr.*

Idem.

Quamvis alicui vice tuas in causa tibi à sede Apostolica delegata in totum commississe noscaris: si tamen, antequam ille iurisdictione usus fuerit, commissio huiusmodi per te revocetur ab ipso, vel cum rebus eximi contingat humanis: causam ipsam resumere poteris. Cùm iurisdictione (ex quo ipsa usus non exiit) non censeatur in eum efficaciter transivisse.

CAP. VII.

¶ *Si delegatus subdelegavit, quævis abisset, vel donec revocaret, & mortuus sit, re non integrâ, subdelegatus procedit. Et semper de subdelegato ad delegatum, qui sibi aliquid iurisdictionis reservavit, appellari debet, etiam post sententiam. h. d. Ioan. Andr.*

Idem.

Si delegatus, quoties eum abesse contigerit, tibi commiserit vices suas, poteris eo rebus humanis exempto (cùm & tunc censetur abesse) commissum tibi negotium (dum tamen illo vivente iurisdictione uti ceperis) liberè definire. Idem poteris, quando tibi vices etiam sub ea forma commisit, donec eas duceret revocandas. Nam talis commissio, per quam censetur etiam sententiæ prolatio (nisi antea fuerit revocata) committi, nequaquam morte committentis expirat, ex quo res integra non existit. Ad eum quoque, qui vices suas committit, donec revocet, et qui executionem sententiæ b tantum, aut quicquid aliud de iurisdictione sibi reservat, non ad delegantem primum appellari debet, etiam si post sententiam fuerit appellandum.

a Dicitur, ipse, deest in antiquo codice. b Executio est iurisdictionis: idcirco non faciendâ die feriata, de fer. si videtur. De min. Fou.

CAP.

CAP. VIII.

¶ Plurium delegatorum in solidum quilibet cognoscit. Ex uno cognoscens, alii (nisi ex causa) se non intromittunt. Et perpetuatio unius, perpetuat quoad omnes. h. d. Zen.

Idem.

Cum plures sub illa forma, ut omnes, aut duo, vel unus eorum mandatum Apostolicum exequantur, aut alia consimili, iudices vel executores à sede Apostolica deputari contingit: ipsorum quilibet injunctum potest liberè adimplere mandatum. Porro uno eorum negotium inchoante commissum, alii nequidunt se ulterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia iusta causa illum contingeret impediri: aut si nollet, vel malitiosè in eo procedere recusatet. Jurisdictione verò perpetuatà mandatore vivente per unum (eo casu quo potest) ex iudicibus delegatis, perpetuata intelligitur quoad omnes.

CAP. IX.

¶ Executor super gratia facta datus à Papa, mortuo Papà etiam re integrè gratiam excoquitur. Ioan. And.

Idem.

Si super gratia cuiquam ab Apostolica sede facta executores fuerint deputati, æquum esse censemus, ut si eorum ipsa gratia (licet nondum sit in ejus executione processum) a morte non perimitur concedentis, sic nec etiam re integrè perimatur executoribus data potestas, quæ veluti gratiæ prædictæ accessoria, naturam sequi congruit principalis. Ne gratiam eandem vel reddi quandoque omnino inutilem, vel ipsius effectum in tempus longius (cum illius a dispensatio, cui facta extitit) differri contingat.

CAP. X.

¶ Duo casus ponit, quibus de subdelegato non in totum appellatur ad primum delegantem: scilicet cum delegatus excommunicatus, vel mortuus est. Alii casus ponit infra eandem, si à subdelegato. Ioan. And.

Idem.

Si is, cui causa (licet proprio nomine non expresso) à sede fuerat Apostolica delegata, subdelegaverit non in totum vices suas alicui: à subdelegato hujusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante ad sedem ipsam (ne absolutionem, vel successorem expectando illius, præjudicari litigantibus, vel causa plus debito prorogari valeat) volumus appellari.

CAP. XI.

¶ Ab arbitrio juris appellatur ad Papam. Ioan. And.

Idem.

Ab arbitris, qui secundum formam juris, ut de proposita contra iudicem suspicionis causa cognoscant, vel qui cum de revocatione ambigitur literarum, iudicibus nequeuntibus in unam sententiam concordare, ad concertationem hujusmodi sapiendam à partibus eliguntur: est (si gravaverint) ad sed. Apost. appellandum.

CAP. XII.

¶ Executor datus à Papa, ut provideat personam, subdelegat: si datur, ut provideat Ecclesia non expressè personam non subdelegat: nisi habeat speciale mandatum: & causam reddit. Ioan. And.

Idem.

Is, cui ab Apostolica sede committitur certæ personæ provisio de beneficio in certa Ecclesia, diocesi vel provincia facienda, potest alii committere licet vices suas.

Sed si (non expressè certam personam) committatur eadem, ut alicui personæ idoneæ de certa Ecclesia vel beneficio debeat providere: (Quia circa eligendam personam ejus industria b tunc videtur electa) provisio

a al. ipsius. b Vid. Bart. in l. inter artifices. ff. de sel. & Ioan. Ancl. Font.

nem sibi commissam alteri demandare non potest: Nisi forma commissionis habeat, ut per se, vel per alium id valeat expedire.

CAP. XIII.

¶ Is, cui aliquid certo loco expediendum committitur, ex iusta causa illud expedire poterit extra locum. h. d. Ioan. And.

Idem.

Statuimus, ut is, per quem ab Apostolica sede certo loco inquisitio fieri, vel quicquid aliud expediri mandatur: si propter potentiam, vel malitiam illius, contra quem inquiri debet, sive procedi, seu fautorum a eisdem non possit hoc exequi eo loco securè (ne ipse commodum ex dolo, vel fraude reportet) ad id exequendum locum alium eligat idoneum & securum. Idem faciat, si alia rationabilis causa subfit, propter quam in loco decreto perfici nequeat commode, quod mandatur: ne tali præxtu impediri contingat mandatum Apostolicum, vel differri.

CAP. XIV.

¶ Quando à subdelegato non in totum appellatur, quia non admittit exceptionem, per quam delegatur etiam delegatum habere jurisdictionem, ad primum delegantem appellabitur. h. d. Ioan. And.

Idem.

Si à subdelegato, cui delegatus non in totum commiserat vices suas, ex eo fuerit appellandum, quia exceptionem coram se propositam, quod antequam per eum, vel per ipsum delegatum in aliquo processum fuisset, delegans viam fuerat universæ carnis ingressus, admittere recusavit: non ad delegatum (cum jurisdictionem negetur habere) sed ad delegantem potius appellari debet. Idem fiet in aliis casibus, in quibus delegatus jurisdictionem habere negatur. Alias si appellari deberet ad ipsum, esset appellans (qui sic fateri videretur eundem jurisdictionem habere, quod ante negaverat b) contrarius sibi ipsi.

CAP. XV.

¶ Ponit hic, qui possunt esse conservatores, & ubi cognoscere, & an & quibus possint delegare, & quantum duret eorum potestas, & de expensis talium. h. d. Zen.

Idem.

Hæc constitutione perpetuè valiturà sancimus, ut conservatores, qui aliquibus (ut à manifestis injuriis, & violentiis tueantur eisdem) plerumque à sede Apostolica conceduntur, de cætero deputari non possint, nisi Episcopi vel eorum superiores, aut Abbates, seu dignitates vel personatus in cathedralibus vel collegiatis Ecclesiis obtinentes: nullusque deputari sibi conservatoris esse valeat conservator. Nec aliquis (Regibus & e Reginis d, qui sicut dignitatis altitudine præminent, sic prerogativa gratiæ ipsos convenit anteferri, duntaxat exceptis) deinceps conservatorem habeat eum, qui sub ipsius jurisdictione, dominio, vel districtu Ecclesiastico, vel temporali consistat. Conservatores autem hujusmodi extra civitates seu dioceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscunque procedere, aut aliquos ultra unam diocesanam à sine diocesum eorundem trahere non præsumant. Vices quoque suas (citationibus, sententiarum denunciationibus duntaxat exceptis, quas per alios valeant exercere) nulli committere possint, nisi hoc eis competierit ex beneficio literarum: sed nec tunc, nisi intra civitates, seu dioceses, in quibus deputati fuerint, & personis tantum, quæ superius sunt expressæ.

a Vid. de test. constitutus. & de homi. Petrus. & r. quest. 4. quia Presulatus Dominie. b alit. negavit. alias, delegavit. c al. ita: vel Regibus. d Not. Pet. de Ancl. quod dicitur hic etiam de conservatoribus Laicorum, ponderando istam exceptionem, quia exceptio de regula est. l. fin. §. cui dulcia. ff. de vi. trii. & alio legat. Font.

Dddd 4

Ut autem conservatores limites sibi traditæ potestatis (quos frequenter excedunt) metu pœnæ diligenter observent: decernimus, ut si de aliis, quàm de manifestis injuriis & violentiis, scienter se intromiserint, seu ad alia, quæ judicalem indaginem exigunt, suam extenderint potestatem, eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi. Pars verò, quæ hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis incurrat: à qua non possit absolvi, nisi ei, quem sic fatigavit & indebitè, primò satisfaciat integraliter de expensis. Officium autem quorumcunque conservatorum, ipso jure, quoad non cepta negotia per obitum concedentis volumus expirare. Circa munera verò & expensas, assessores, ac notarios & personas testimonii causâ vocandas, illò præcipimus in hujusmodi conservatoribus per omnia observari, quæ in delegatis iudiciis constitutio à nobis super his edita observanda decrevit. **¶** Quicquid autem contra præmissa, vel eorum aliquod attentari contigerit, omnino decernimus irritum & inane.

DE OFFICIO LEGATI

TITULUS XV.

CAP. I.

¶ Legati non Cardinales, sine speciali mandato jure legationis beneficia conferre non possunt: sed legati Cardinales hoc bene possunt. *Ioan. Andr.*

Innocentius IV.

Officii nostri debitum remediis invigilat subditorum: quia dum eorum excutimus onera, dum scandala removemus, nos in eorum quiete quieticimus, & fovemur in pace. Proinde præsentis decreto statuimus, ut Ecclesiæ Romanæ Legati quantumcunque plenam legationem obtineant, si vè à nobis missi fuerint, si vè suarum prætextu Ecclesiarum legationis sibi vendicent dignitatem: ex ipsius legationis munere conferendi beneficia nullam habeant potestatem, nisi hoc alicui specialiter duxerimus indulgendum. Quod in fratribus nostris legatione fungentibus nolimus observari: quia & sicut honoris prerogativâ latantur, sic nos auctoritate fungi volumus ampliori.

CAP. II.

¶ Legatus habet ordinariam: unde per mortem Papa non exorat ejus officium, *h. d. Ioan. Andr.*

Clemens IV. S. tit. sancta Cecilia Presbytero Cardinali, Apostolica sedis Legato.

Legatos, quibus in certis provinciis committitur legationis officium, ut ibidem evellat & dissipent, ædificent atque plantent: provinciarum sibi commissarum, ad instar Proconsulum, cæterorumque Præsidum, quibus certæ sunt decretae provincie moderandæ, ordinarios reputantes: Præsentis declaramus edicto, commissum tibi à prædecessore nostro legationis officium nequaquam per ipsius obitum & expirasse.

CAP. III.

¶ Finis legationis expirat reservatione Legatorum, & omnis processus habetur super illa: nisi tunc illa beneficia jam vacantia sint collata. Demum dicitur quòd pendente unâ suâ reservatione in Ecclesiâ collegiata, vel de beneficiis spectante ad collationem alicujus, Legatus in eadem Ecclesiâ, vel beneficiis spectante ad collationem ipsius, aliam favorem potest: & quod si contra prædicta, irritum decessit. *Ioan. Andr.*

a ad fatigaverit, b al. ita: deservit, c In manuscriptis ita: qui sic, &c. d Intelligit scilicet re non integrâ: re verò integrâ, an per mortem Papa expirat legatio, distinguit h. c. Petr. de Anchar. Font.

Bonifacius VIII.

Præsentis declaramus edicto, reservationes a quorumcunque beneficiorum ab Apostolica sedis Legato sive legationis auctoritate factas, & decreta interposita super ipsis: necnon denunciations, inhibitiones, & processus quoslibet per eum, vel per executores deputatos ab eo habitos circa ipsas (dummodò ad collationem eorundem beneficiorum jam vacantiam minimè sit processum) eo ipso, quòd illius finitur legatio, viribus penitus vacuari: nec executores eisdem posse ulterius beneficia taliter reservata conferre. Cæterum reservationes hujusmodi (per quas interdum Prælati, & Ecclesiæ nimium onerantur) restringere cupientes, prohibemus, ne postquam Legatus in aliqua cathedrali vel collegiata Ecclesiâ, reservationem aliquam duxerit faciendam, aliam, illâ pendente, faciat aliquatenus in eadem. Nec etiam postquam alibi reservaverit aliquod beneficium, ad collationem pertinetis ejusdem, aliud quòd ad illius collationem pertinet: at (quamdiu reservatio pendet alterius) sibi quoquo modo reservet. Quicquid autem contra præmissa contigerit attentari, eo ipso viribus non subsistat.

CAP. IV.

¶ Cathedrales, vel regulares, vel collegiatae Ecclesiæ, Legati reservare, vel conferre non possunt. Idem in dignitatibus Ecclesiarum cathedralium, quæ sunt majores post Episcopos: si ipsarum Prælati per electionem debent assumi: & contra hoc factum, est irritum.

Idem.

Deliberatione providâ duximus inhibendum, ne aliquis Apostolicæ sedis Legatus, quantumcunque legationem obtinere plenariam dignoscatur, cathedrales, vel regulares, aut collegiatae Ecclesiæ, seu ipsarum Ecclesiarum cathedralium dignitates, ad quas hi, qui præficiuntur eisdem, majores in eorum Capitulis post Episcopos existentes, habent per viam electionis assumi, sive ordinationi, collationi, provisioni, electioni, aut dispositioni quomodocunque reservet: ne de ipsis ordinandis, conferendis, vel disponendis, se aliquatenus intromittat: neque aliquod quò miras hi, ad quos pertinet eligere aut postulare, liberè valeant, cum vacabunt, obfasculum quomodolibet interponat: Decernentes quicquid contra hoc actum extiterit, eo ipso irritum & inane.

¶ Delegatus non potest alicui committere, quòd recipiat resignationem beneficii, & postea illud conferat: & contra factum, vel faciendum decernit irritum, *h. d. Ioan. Andr.*

Prohibemus insuper, ne Legatus ipse in genere aut in specie cuiusque concedat, ut ab his, qui beneficia intra legationem ejusdem habentes, ea in illius manibus voluerint liberè resignare, ipsorum resignatione receptâ, illa valeat idoneis conferre personis: Cùm per hoc aperiri possit via contra Lateranensem Concilium ad beneficia vacatura. Nos enim concessionem, quam contra hoc contigerit attentari, & quicquid ex ea vel ob eam secutum extiterit, nullam prorsus habere staturimus roboris firmitatem. Volentes non solum ad futura, sed etiam ad præterita, & adhuc pendencia negotia hoc extendi.

CAP. V.

¶ Collatio Legati per tacurnitatem prioris beneficii vitatur, hoc dicit, *Zen.*

a Unde Const. Trident. sess. 24. de reform. cap. 19. ubi reservationes qualibet ad vacatura beneficia tolluntur. b Fallit si legatus contrahit canonizationem, & præbendam vacantiam reservaverit, dato executoris: Nam talis finis legatione conferre potest, Petr. de Anchar. Font. c Hoc est Concilium Lateranense sub Alexand. III. cap. 6.

Idem.

Idem.

Collatio beneficii per Legatum sedis Apostolicæ tibi facta, nullius momenti existit, si in ea non fuerit a habita mentio de alio beneficio, quod primitus obtinebas.

DE OFFICIO ORDINARII.

TITULUS XVI.

CAP. I.

Archiepiscopus non potest sibi constituere Officiales in diocesi Suffraganeorum suorum, etiam pro futuris causis per appellationem devolutis ad ipsum, nisi de consuetudine hoc habeat. Et tunc etiam tales Officiales inhibere non possunt, prævisum fuerit appellatum.

Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi.

Romana Ecclesia: [c. 7.] Prohibemus quoque, ne Rhemensis Archiepiscopus in diocælibus Suffraganeorum suorum foraneos Officiales constituat: quia, cum Metropolitanis, ne suorum Suffraganeorum ingrediantur diocæses, ut in eis auctoritate propria iudicent, disponant, aliquidve aliud agant, canonice prohibeant instituta, nequaquam hoc possunt in illis per alios exercere. Nec pro eo, quod causas per appellationem delatas ad ipsos, possunt in Suffraganeorum suorum diocælibus delegare, similiter licet eis tales Officiales instituire in eisdem, qui eorum vice (cum appellatur ad ipsos) citationes, vel inhibitiones faciant, seu compellant in hac parte rebelles: Quia in causis per appellationem devolutis ad ipsos, iam jurisdictionem obtinere noscuntur, propter quod licite possunt super illis committere vices suas. Non sic autem in aliis, in quibus nondum existit appellatum, & ideo non debent aliquos constituere pro citationibus in futuris causis appellacionum, & inhibitionibus faciendis: nisi aliud Rhemensis Ecclesiæ circa talium Officialium institutionem de consuetudine obtineat speciali. A quibus etiam de consuetudine huiusmodi possint in Rhemensi provincia constitui: inhibitiones tamen, ne procedatur in causis, priusquam ad Rhemensem curiam appelletur, fieri penitus inhihemus.

Dumque Archiepiscopus de factis potest haberi, Officialis eius Suffraganeum excommunicare, suspendere, aut interdicare non potest, propter ordinis (melius diocæses officii) Episcopali reverentiam, h. d. in summa. Ioan. Andr.

Officiales autem Rhemensis Archiepiscopi (quæm diu in sua provincia vel circa illam extiterit) in Suffraganeos interdicti, suspensionis, vel excommunicationis proferre sententias non attentent. Et hoc idem ab Officialibus aliorum Metropolitanorum, circa ipsorum Suffraganeos, (quibus ob reverentiam pontificalis officii deferri volumus in hac parte) precipimus observari.

CAP. II.

Canonici, qui a divinis cessare possunt consuetudine vel alio iure, si cessare volunt, causam suam cessationis exprimant in instrumento publico, vel patentibus literis suo vel alio authentico sigillo munitis: Et exhibeant illud vel illas illi, contra quem cessant. Hoc prætermisso, vel expressè causâ non inventâ legitimâ, quicquid mædus tempore perceperint ab Ecclesiâ, restituant: Et quæ percipere debent, non percipiant, Et satisfaciant de iniuriis illi, contra quem cessant. Causâ legitimâ inventâ, tenetur illi ad interesse Canonici, Et ad certam quantitatem Ecclesiæ, superioris taxandam arbitrio. Ultime reprobat consuetudo, quæ imagines Sanctorum, in dista cessantibus spinis & urticis supponunt. Et statuit contrarium facientes graviter puniendos. Ioan. Andr.

a Aliis, sunt. b Vid. cap. fin. de rescript. in antiq. & l. non quædam admodum. ff. de iudic. Font.

Gregorius X. in generali Concilio Lugdunensi.

SI a Canonici a divinis cessare voluerint, prout in Ecclesiis aliquibus sibi ex consuetudine, vel aliâs vendicant: antequam ad cessationem huiusmodi quoquomodo procedant, in instrumento publico, vel patentibus literis sigillorum & suorum, aut alterius authentici munimine roboratis, cessationis ipsius causam exprimant: & illud vel illas ei, contra quem cessare intendunt, assignent. Scituri, quod si hoc prætermisso cessaverint, vel causa, quam expresserint, non fuerit inventa canonice: omnia de quibuscunque proventibus illius Ecclesiæ, in qua cessatum fuerit, cessationis tempore perceperint, restituent. Illa vero, quæ pro eodem tempore debentur eisdem, nullo modo percipient, sed ipsi Ecclesiæ cedere, ac nihilominus ei contra quem cessaverint, de damnis & iniuriis satisfacere tenebuntur. Si autem causa eisdem canonice fuerit iudicata, is, qui occasionem cessationi dederat, ad omne interesse dictis Canonici, & Ecclesiæ, cui debitum officium ejus est culpa subtractum, ad certam quantitatem taxandam, & in divini cultus augmentum convertendam, superioris arbitrio condemnatur. Ceterum detestabilem abusum horrendæ indevotionis illorum, qui Crucis, beate Mariæ virginis, aliorumque Sanctorum imagines seu statuas irreverenti ausu tractantes, eas in aggravationem cessationis huiusmodi proferunt in terram, & urticis spinisque supponunt, penitus reprobantes: aliquid tale fieri de cetero districtius prohibemus: statuentes ut in eos, qui contra fecerint, ultrix procedat dura sententia: quæ delinquentes sic puniat graviter, quod alios a similibus presumptione compelat.

CAP. III.

Statuit Papa, quod habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia, per ordinarios compellantur ostendere, intra tempus competens superioris arbitrio statuendum, dispensationes: quas si non ostenderit, perinde procedatur, ac si nullas haberent. Et si ostenderit, & sufficientes, non amplius molestentur: prævisum, ne in prædictis beneficiis cura negligatur animarum. Si autem dubitetur de dispensatione, ad sedem Apostolicam recuratur. Talibus plura similia beneficia obtinentibus, aliud non conferatur beneficium, nisi ostensâ dispensatione sufficienti: Et tunc ita demum conferatur, si per dispensationem possunt illud cum aliis retinere, vel si præteritis renuntiaverint: aliter collatio facta non teneat. Ioan. Andr.

Idem.

Ordinariis e locorum subditos suos plures dignitates, vel Ecclesias, quibus animarum cura imminet, obtinentes: seu personatum, aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura similis est annexa, districtè compellant dispensationes auctoritate, quarum huiusmodi Ecclesias, personatus, seu dignitates canonice tenere se asserunt, intra tempus pro facti qualitate ipsorum ordinariarum moderandum arbitrio, exhibere. Quod si forte iusto impedimento cessante, nullam dispensationem intra idem tempus contigerit exhiberi: Ecclesiæ beneficia, personatus seu dignitates, quæ sine dispensatione aliqua eo ipso illicitè deinceps constabit, per eos ad quos eorum collatio pertinet, liberè personis idoneis conferantur.

Ceterum si dispensatio exhibita sufficienter evidenter appareat, exhibens nequaquam in beneficiis huiusmodi, quæ canonice obtinet, molestetur. Provideat tamen ordinarius, qualiter nec animarum cura in eis-

a De materia huius c. vide citatos in cap. quamvis inf. eod. tit. & lib. b Vid. l. ad testum. ff. de test. & l. fin. ff. de alb. scrib. ac c. significatio. inf. de appell. Font. c Hoc decretum expresse innovat & confirmat sacrum Concil. Tridentin. sess. 7. de reform. cap. 5. d alit. ita: provideat tamen ordinarius taliter, ne animarum cura, &c.

Dddd 5

dem Ecclesiis, personatibus, seu dignitatibus negligatur: nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur. Si vero de dispensationis exhibitæ sufficientia dubitetur, super hoc erit ad sedem Apostolicam recurrendum: cuius est æstimare, quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis insuper personatibus, dignitatibus, & aliis beneficiis curam habentibus animarum annexam, iidem ordinarii diligentiam illam observent, ut personatum, dignitatem, vel aliud a beneficium similem curam habens animarum b, alicui plura similia obtinenti non antè conferre præsumant, quàm eis super obtentis dispensatio evidenter sufficiens ostendatur. Quæ etiam ostensa, ita demùm ad collationem procedi volumus, si appareat per eandem, quod is, cui est collatio faciendæ, huiusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere liberè valeat cum obtentis, vel si ea, quæ sic obtinet, liberè ac spontè resignet.

Aliter autem de personatibus, dignitatibus, & beneficiis talibus facta collatio, nullius penitus sit momenti.

CAP. IV.

Præcipit Papa, ne Prælati subditi interdiciant, ne statum Ecclesiarum & personarum superioribus inquirentibus manifestent: nec eis ad id celandum iuramentis, promissionibus, obligationibus aut aliis poenis adstringant: decernit autem, quod contra factum fuerit, irritum & inane: & sententias, iuramenta, promissiones, vel poenis non ligare: & præsumptores præcipit poenâ condignâ a superioribus esse puniri. Ioan. And.

Bonifacius VIII.

Quia plerique Prælati non sine multa temeritate quædam suis subditis aliquando interdiciunt, ne ipsorum superioribus aut Apostolicæ sedis Legatis, vel Inquisitoribus ad inquirendum, corrigendum, & reformandum, in eorum Ecclesiis, monasteriis, sive locis à se deputatis eadem, vel aliis quibuscunque personis, per quas ad notitiam prædictorum valeat pervenire, statum Ecclesiarum, monasteriorum seu locorum suorum, personarum & rerum ipsorum insinuent vel exponant: in ipsos (si secus egerint) excommunicationis, suspensionis, vel interdicti sententias profertentes: eosque ad hoc celandum iuramentis, promissionibus & obligationibus, aliisque poenis nihilominus adstringentes. Nos huic malitiæ (ne tali prætextu in Ecclesiis, monasteriis, & locis aisdem inquisitio, correctio seu reformatio, cum faciendæ fuerint, valeant impediri) occurrere cupientes, prædicta & eorum quodlibet attentari de cætero districtius inhibemus.

Decernentes auctoritate Apostolicâ, quicquid contra præsentem inhibitionem attentatum extiterit, nullius penitus existere firmitatis: nec quencquam sententiis, iuramentis, promissionibus, obligationibus, vel poenis huiusmodi obligari quomodolibet vel adstringi. Præsumptores autem eosdem (ne ipsorum temeritas quoquo modo transeat impunita) a superioribus, vel Legatis, seu Inquisitoribus memoratis, animadversione condignâ præcipimus castigari.

CAP. V.

Insuper Archiepiscopo attributa in una diocesi, sibi in aliu non prodell. h. d. Zan.

Idem.

Ut litigantes releventur à laboribus & expensis: Sciatimus, ne Archiepiscopus causas, quæ per appellationem, vel aliâ jure Metropolitico deferuntur ad ipsum, alibi quàm in sua propria civitate vel diocesi, aut in eis, in quibus appellatum extitit, vel causæ ipsæ consistere dignoscuntur, audiat, vel etiam audiendas

a. Ali. aliquand. b. Dicitur, animarum, deest in manuscriptis aliquot. c. In antiquis codicibus ita: non sine multa temeritate, &c. d. In antiquis exemplaribus ita: & obligationibus aliis atque poenis nihilominus, &c. e. Vide novissimè sancta in Cons. Trid. sess. 24. de reform. c. 20.

committat: Nisi sibi aliud de consuetudine competat in hac parte.

CAP. VI.

Si Episcopus, cum potest, suam diocesim visitat per alium, habet illi in necessariis providere: visitati autem in vicariis suis providebunt ipsi Vicariis visitanti, & non Episcopo. hoc dicit. Ioan. And.

Idem.

Si a Episcopus suam diocesim (ubi ei à jure permittitur) faciat per alium visitari, licet ipse illi habeat in aliis necessariis providere, si tamen, qui visitantur, ministrare tenentur expensas victualium visitanti: Cum secundum Apostolum b non sit magnum, si ab eo metantur temporalia, per quem spiritualis seminatur. Idem tamen Episcopus cum personaliter non visitat e, nil proxius ab iis, qui per illum quem deputat, fuerint visitati, exigere poterit aut debet.

CAP. VII.

In quolibet loco diocesis non exempto, per se & per alium potest Episcopus pro tribunali sedere, & libere excoqui, quæ ad ipsius spectant officium. Ioan. And.

Idem.

Cum a Episcopus in sua tota diocesi jurisdictionem Ordinariam noscitur habere, dubium non existit, quin in quolibet loco ipsius diocesis non exempto, per se vel per alium possit pro tribunali sedere: causas ad Ecclesiasticum forum spectantes audire: personas Ecclesiasticas (cum earum excessus exegerint) capere, ac carceri deputare: necnon & cætera, quæ ad ipsius spectant officium, liberè exerceat.

CAP. VIII.

Canonici, qui à divinis cessare possunt, cum cessare voluerint, vocabuntur absentes, sicut si immoveret electio facienda, cum quibus de cessatione deliberabunt: & si deberant cessare, requirunt prius eum, contra quem cessant, ut irrogatam offensam emendat: quod si fecerit, non cessabunt: alioquin cessare poterunt, ita quod a cessatione intra mensem utraq; parti, & cessant: & contra quem cessatur, iter arripit eundem ad Papam, vel per se, vel per procuratores sufficienter instructus: nisi interim intervenierit concordia inter ipsos. Et continuatū datur quàm citò poterunt se coram Papa præsentare, ut utraq; parte presente, vel altera contumaciter absente, Papa definat negotium, & culpabiles puniat: & si pari cessant prædicta non servent, cessatio non servetur. Ioan. And.

Idem.

Quamvis super cessationibus à divinis, quæ à Capitulis, Conventibus, sive Collegiis secularium vel regularium Ecclesiarum multoties sine causa rationabili attentantur, manifesta satis à felicis recordationis Innocentio e tertio, & Gregorio decimo, prædecessoribus nostris, manaverint instituta: Quia tamen post hæc est plerumque competentum, cessationes easdem irrationabiliter esse factas: nos ad tam perniciosum evitandum abusum, eadem statuta cum infra scripta moderatione in suo volentes robore perdurare, de fratrum nostrorum consilio districtius inhibemus, ne à seculari, vel regulari Capitulo, Collegio seu Conventu Ecclesiæ cuiuscunque, cessationes ipsæ, nisi vacatis omnibus (prout sunt pro electionis negotio evocandi) & deliberatione habitâ diligenti, ac Episcopo, aliove quocunque Clerico sive Laico (cuiuscunque dignitatis, præminentie, conditionis aut status existat) propter cuius injuriam vel offensam eadem videtur cessatio faciendâ, post prædictas vocationem & deliberationem, de cessando habitam requisito, quod irrogatam inju-

a. De materia visitationis, prout ad hunc locum spectat, vide Conc. Tolet. IV. cap. 35. & novissimum Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 3. b. 1. Cor. 9. c. al. visitat. d. Vid. limitationem ad hoc c. traditam per Decimum in c. cum et. de offic. deleg. e. Id. c. et Innoc. III. in Concil. generali Later. c. 7.

ziam, vel ostentam emendet, aliquatenus attententur. Neque tunc etiam, si emendam inde habuerint, vel per eos fletur, quod minus habeant competentem. Si autem praemissis servatis, Capitulum, Collegium, vel Conventus alicujus Ecclesiae ad cessationem eandem duxerint procedendum: extunc intra unius mensis spatium pars utraque, videlicet ii qui cessant, & illi etiam, propter quorum factum à divinis cessatur (nisi superveniente concordia inter eos cessatio illa cesset) iter arripiant a se se, vel per procuratores idoneos, cum munimentis & actis ad negotium ipsum spectantibus, ad sedem Apostolicam veniendi: & continentis dicitur, quam citò commodè poterint, se Apostolico conspectui representent: ut partibus praesentibus, aut unà praesente, altera non veniente vel mittente, examinato negotio apud sedem eandem, pars quae culpabilis inventa fuerit in praemissis, praeter alias poenas à dictis canonibus institutas, si Romano Pontifici videbitur expedire, poenam docente cognoscat, quantum exceleserit, quae cessationi factae rationabiliter causam dedit: vel quae sine rationabili & manifesta causa cessavit. Parte insuper à divinis cessante, superscripta b tam in cessando, quam in veniendo sive mittendo ad sedem Apostolicam non servante, non servetur cessatio: sed ea non obstante (ut prius) in ipsa Ecclesia celebretur.

CAP. IX.

Primo ponit constitutionem de bonis dignitatum vel Ecclesiarum vacantium, non occupandis per eos, ad quos collatis, vel custodia pertinet: nisi de speciali iure ad eis competat: & contrafactentibus poenam imponit. Secundo ostendit, de quibus bonis intelligatur, cum de speciali iure ad aliquem competat. Tertio decret. quia sapè, supr. aud. libro, de elect. dicit non esse correptam. Ioan. Andr.

Idem.

Praesenti prohibemus edicto, ne Episcopi, vel eorum superiores aut Abbates, seu quivis alii regulares vel seculares Praelati, aut Ecclesiasticae quocunque personae, vacantibus dignitatibus, personatibus, prioratibus, vel Ecclesiis quibuscunque sibi subiectis, seu ad collationem, ordinationem, praesentationem, vel custodiam pertinentibus, eorundem bona (mortuorum eorum rectoribus, vel ministris) in ipsis inventa, sive vacationis ipsorum tempore obvenientia, quae in utilitatem eorundem expendi, vel futuris debent successoribus fideliter reservari, occupare, aut in usus suos convertere quoquomodo praesumant: Nisi de speciali privilegio vel consuetudine iam praescripta legitime, seu alia causa rationabili, hoc eisdem comperere dignoscatur.

Alioquin Episcopi & eorum superiores ab ingressu Ecclesiae, ceteri vero ab officio & beneficio tamdiu eo ipso noverint se suspensos, quousque restitutionem fecerint de praedictis. Porro ubi ex privilegio vel consuetudine, seu alia de causa rationabili, sibi aliquis praedictorum asserit bona competere supra dicta: hoc de illis bonis solum debet intelligi, quae solutis debitis, si qua sint, & iis, quae fuerint necessaria pro levitoribus & ministris ac incumbendis oneribus usque ad novos redditus supportandis congruè reservatis, ex ipsis reperta fuerint superesse. Sanè constitutioni, quam superius specialiter edidimus, contra Capitula, Collegia, Conventus, seu singulares personas, bona cathedralium, vel regularium, aut collegiarum Ecclesiarum vacantium, occupantes, per constitutionem praesentem (quam in dignitatibus, personatibus, prioratibus, & Ecclesiis aliis locum habere censemus) non

lumus in aliquo derogari.

a al. Arripiat. b al. supra dicta.

DE MAJORITATE ET
OBIEDIENTIA.

TITULUS XVII.

CAP. UN.

Capitulum, vel is, ad quem administratio pertinet vacante sede, eos absolvet, quos absolvere possit Episcopus si reveret, nisi à sede Apostolica sit fuerit interdictum. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Episcopali sede vacante, potest Capitulum, seu is ad quem Episcopalis iurisdictio tunc temporis noscitur pertinere, iis, quibus possit Episcopus, si viveret, ab excommunicationis sententia, sive iuris, sive hominis fuerit, absolutionis beneficium impetiri: Nisi ei fuerit à sede Apost. specialiter interdicta potestas.

DE PACTIS.

TITULUS XVIII.

CAP. I.

Monachi habentes liberam à sede Apostolica sepulturam, si pacifuntur de non recipiendis aliquibus vel certis parochianis Ecclesia alicujus, servare compelluntur pactum: nec illos sepelire poterunt, licet apud eos elegerint sepeliri, cum per pactum privilegio renunciaverint. Ioan. Andr.

Bonifacius VIII.

Pactum a cum rectore parochialis Ecclesiae factum à vobis, ne aliquos vel certos ipsius Ecclesiae parochianos recipiatis ad Ecclesiasticam sepulturam, omnino servare debetis. Quoniam sepultura libera sit monasterio vestro ab Apostolica sede indulta: & illi apud vos elegerint sepeliri. Cum per dictum pactum indulto huiusmodi derogetur.

CAP. II.

Pactum factum patri à filia, dum tradatur nuptus, quod dote contenta nullum habeat ad bona paterna regressum, si juraverit ad ipsa filia, omnino servare tenetur. Ioan. Andr.

Idem.

Quamvis b pactum patri factum à filia, dum nuptus tradatur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improber lex civilis: si tamen iuramento, non vi, nec dolo praestito, firmatum fuerit ab eadem, omnino servari debet: Cum non vergat in aeternae salutis dispendium, ne redundet in alterius detrimentum.

CAP. III.

Pacta inita per fratres Praedicatorum, vel Minores Mendicantes, cum rectoribus parochialium Ecclesiarum super parochialibus juribus, si facta sunt per Priores vel Guardianos de Conventuum ipsorum locorum consensu (licet auctoritas sedis Apostolica non interveniat, vel licentia Priori vel ministri generali, aut magistri vel provinciali ministri, vel Capituli provincialis) servanda sunt: dummodo alia sint licita & honesta. b. d. Ioan. Andr.

Idem.

Quia ex eo, quod fratres Praedicatorum, & Minores, & alii Mendicantes, compositiones & pacta cum Praelatis, Capitulis, rectoribus & personis Ecclesiarum, civitatum, castrorum, villarum & locorum, in quibus domus seu habitationes eorum existunt, super iuribus parochialibus, vel aliis quibuscunque articulis, ab eis vel eorum antecessoribus inita sive facta, servare recusant: & ea eo praetextu infringere moliantur, quia magistri aut ministri, vel prioris generalium seu provin-

a Vid. Antonium de Bario, cap. statuum de transit. Prael. & Felinum in c. cum sit generale. de foro compet. b Vid. Mart. de Affiliis decis. 322. Purpuratum consil. 100. Hippolytum Marsiliu singulari 672. incip. nonnulla de praesentia. Alexand. consil. 27. lib. 2. & consil. 90. lib. 2. & Lufin. consil. 133. vol. 4.

cialium eorundem non affuit assensus in ipsis, nec approbata per ipsorum generalia, vel provincialia Capitula extiterunt: multa in diversis mundi partibus insurgunt scandala, & ipsorum fratrum (quos decet puritatem omnimodam in suis observare actionibus b, & ab his abstinere propensius, per quos possit aliis exempli pernicies generari) famæ detrahunt plurimum & honori. Nos his occurrere paternæ sollicitudinis studio intendentes, præsentem decernimus: compositiones & pacta huiusmodi cum Prælati, Capitulis, & e rectoribus, & personis prædictis ab ipsorum fratrum Conventualibus, Prioribus, seu Guardianis facta vel approbata, de suorum Conventuum consilio & assensu (dum tamen aliâs sint licita & honesta) debere ab ipsis fratribus in locis, in quibus fuerint facta, perpetuò d' inviolabiliter observari: non obstante, quod magistri vel ministri aut Prioris generalium seu provincialium prædictorum non intervenerit in eisdem assensus, nec ab ipsorum generalibus vel provincialibus Capitulis extiterint approbata: seu quòd sedes Apostolica in iis, quæ per prædictos fratres Minores facta fuerint, auctoritatem suam non præstitit vel assensum.

DE PROCURATORIBUS.
TITULUS XIX.

CAP. I.

Laicus potest esse Procurator ad agendum & defendendum in causis spiritualibus.

Bonifacius VIII.

Non indiscretè iudex censetur egisse, Procuratorem Laicum ad agendum vel defendendum in causis spiritualibus admittendo: Cum regulariter qui non prohibetur expressè ad exercendum procuratoris officium, idoneus debeat reputari.

Procurator post litem contestatam potest dare alium Procuratorem: ante non, nisi datus fuerit in rem suam, vel à Domino habuerit mandatum de substituendo eam non certam personam.

Licet autem à Procuratore post litem contestatam ab eo possit (cum Dominus sit litis effectus) dari alius Procurator: antea tamen non potest, nisi in rem suam sit datus, vel à Domino substituendi alium (etiam certâ non expressè personâ) sibi fuerit concessa potestas.

Procurator ad negotia potest dare alium Procuratorem liberè, & etiam quandocumque. h. d.

Procurator verò datus ad negotia, potest liberè quandocumque alium deputare.

CAP. II.

Procurator ante litem contestatam etiam sine causa revocari potest, post litem contestatam non, sine animabili causa: Dominus tamen bene potest adesse causâ cum ipso Procuratore, maxime si de collusione timeat.

Idem.

Quamvis e Procurator possit ante litem contestatam etiam sine causa liberè à Domino revocari, postea tamen ipso nolente nequit: nisi tum cum Domino inimicum fieri, vel suspectum, aut adversario affinitate conjungi, vel ejus heredem fieri, seu ingredi religionem, aut in longum peregrinari, vel aegritudine, aut vinculis detineri contingat, seu alia rationabili causa subsit, propter quam sit merito revocandus. Verùm, quanquam (nisi ut præmittitur) revocari non possit, Dominus tamen suæ causæ unâ cum eodem Proc.

a Vid. B. Thom. 2. 2. quæst. 43. per totam quæstionem. b In antiquis codicibus constanter legitur, adhibis. c Distio, & deest in manuscriptis. d Hic text. habet locum in patto factu cum Laico. e Pro hoc e. vide, qua tradit Juson consil. 131. incip. revocatur in dubium. vol. 4. & Felinus in cap. ex parte Decani, extra de rescriptis.

ratore (maximè si de collusionem timeat) minime prohibetur adesse.

CAP. III.

Procurator habens mandatum substituendi, substitutum à se post mandatum susceptum, etiam si non sit usui, revocare non potest, nisi & potestatem habuit revocandi. Si autem erat Procurator ad plures causas, & in altera substitutus, in alia remanet Procurator. Ioan. Andr.

Idem.

IS, qui à Procuratore super hoc à Domino potestatem habente Procurator exiit substitutus, non potest post mandatum susceptum, etiam si eo usus non fuerit, (licet in delegato sedis Apostolicæ vices suas alteri committente aliud censetur) ulterius revocari ab illo: Nisi revocandi potestas concessa fuisset eidem. Verum si cum ad plures vel ad omnes causas generaliter constitutus fuisset, in una tantum substituerit eorundem, in aliis nequaquam prohibetur procuratoris officium exercere.

CAP. IV.

Procurator generalis non agit exigentiâ speciale mandatum: nisi cum aliqua illorum specificatione, vel liberè potestate. hoc dicitur. Zen.

Idem.

Qui ad agendum & defendendum, ac generaliter ad omnia (etiam si mandatum exigant speciale) constituitur Procurator, ex vi generalitatis huiusmodi ad aliquem articulum, in quo speciale mandatum exigitur, admitti non debet. Sed si aliquis vel aliqui de articulis speciale mandatum exigentibus specificati b fuissent, adjunctâ clausulâ generali, tunc ad non expressos etiam admittetur. Procurator quoque absque speciali mandato juramentum deferre, transigere, vel pacisci non potest: nisi ei bonorum vel causâ administratio, liberè e sit concessa.

CAP. V.

Mandatum generale ad negotia, etiam ad iudicia se extendit.

Idem.

Qui generaliter constituitur ad negotia Procurator, agere ac experiri potest d, exceptis his casibus, qui mandatum exigunt speciale.

Potest filiusfamilias esse Procurator, etiam absque patris consensu. Zen.

Nedum verò ad negotia, sed etiam ad iudicia potest filiusfamilias absque patris assensu fieri Procurator.

Major annis xxv. ad iudicia, major xvij. ad negotia deputari potest Procurator. h. d. Zen.

Licet autem quis post xvij. annum Procurator ad negotia licet deputetur: ad iudicia tamen, nisi major xxv. annis fuerit, deputari nequit.

CAP. VI.

Ex duobus Procuratoribus simul simpliciter constitutis, alter sibi admitti non debet. Si verò insolidum, qui primo constitutus litem, admittitur altero totaliter excluso: nisi adjectum fuerit, quòd non sit melior conditio occupantis: quo casu alter non proficiente, nec alium substituente, reliquus admittatur. h. d.

Idem.

Si duo e Procuratores simul (non adjecto insolidum) deputentur, unus sine altero non debet admitti. Secus si sint insolidum constituti: sed tunc illius

a De materia revocationis procuratorum vide Cynum & alios in l. mandato. C. mandati, & Ioannem Ananiam consil. 21. incip. utrum presentato. & Paulum de Castro consil. 361. incip. venerabilis var. b Vid. l. legata mulier. de legat. 1. & Dec. in l. 1. de reg. iuro. Font. c alia ita: libera. d Vid. l. 1. 4. si mutuum. ff. si quis in fraud. patri. de Auth. Font. e Ad hunc textum vide qua dicit Felinus in c. 2. extr. de test. addit Socinum consil. 11. incip. circa presentum. lib. 1.

melior

SI adversus confessionem in iudicio à se factam, lra Ecclesia beneficium restitutionis in integrum, intra quadriennium ab ipsius confessionis tempore computandum, petere negligenter omitat: non est (nisi aliquid rationabile appareat, quod aliud suaserit faciendum) ad hoc petendum ulterius admittenda. Ubi verò per viam communem revocationis erroris, quem in facto prætendit, vult adversus suam confessionem Ecclesia se iuvare: hoc quandoquocunque poterit, donec negotium sit finitum.

DE ARBITRIS.

TITULUS XXII.

CAP. I.

¶ Si ex tribus arbitris duo concordant in summa, tenet illorum sententia: si omnes discordant, tenet sententia de summa minoris.
Bonifacius VIII.

SI ex tribus arbitris, te duo in decem, & tertius in quinque condemnent, debet sententia prævalere duorum: Licet cum unus in XV. alius in X. tertius verò in quinque pronunciant, illius, qui dixit de summa minori (cum in illa omnes concordantes existant) sententia efficax censetur.

CAP. II.

¶ Si ex tribus arbitris unus mit examinando vel definiendo negotio interesse, duo procedere poterunt, ac si ille profusus esset. Circa iudices autem antiqua jura serventur. Joan. Andr.

Idem.

UT quaestionibus (quæ plerumque propter arbitratorum voluntariam seu malitiosam absentiam remanent indecisæ) finis celerius imponatur: Statuimus, ut si ex tribus arbitris à partibus electis, eorum aliquis ab aliis legitime requisitus ad examinandum vel definiendum unâ cum eis negotium, super quo in ipsos exitit compromissum, non curaverit (cessante impedimento legitimo) convenire: duo præsentis, penes quos (licet lex civilis aliud innuere videatur) totalem eo casu remanere decernimus potestatem, possint (malitiosâ seu voluntariâ illius absentia non obstante) dictum examinare negotium, & liberè definire, sicut possent illo præsentis, nec volente cum eis in unam sententiam concordare: ut sic ipsius absentia præsentia repleta divinâ, eum reputatâ faciat pro præsentis. Circa iudices verò antiqua jura nolumus immutari.

a Vid. Bart. in l. item si unus. §. item si plures. ff. eod. tit.

FINIS LIBRI PRIMI

SEXTI DECRETALIIUM

LIBER SECUNDUS

DE JUDICIIS.

TITULUS PRIMUS.

CAPITULUM PRIMUM.

¶ Iudex delegatus non habens ad hoc speciale mandatum à Papa, non potest compellere partem, ut personaliter coram eo compareat, nisi ex rationabili causa. Joan. Andr.

Innocentius IV. in generali Concilio Lugdunensi.

JURIS esse ambiguum non videtur, iudicem delegatum (qui à sede Apostolica mandatum ad hoc non receperit speciale,) jubere non posse alterutram partium coram se personaliter in iudicio comparere: Nisi causa fuerit criminalis ^a, vel nisi pro veritate dicenda, vel pro iuramento calumniæ faciundo, vel aliâ juris necessitas partes coram eo exegerit personaliter præsentari.

CAP. II.

*¶ Mulieres personaliter ad iudicium (quæcumque causa in iure non expressâ) invitæ trahenda non sunt: sed si necessarium sit ipsarum testimonium in causa, iudex expensis producentis interdum i-
bit, interdum mittet: & iudex fraudulenter vadens, excommunicatus est. Mulieres religiosa, etiam volentes, extra monasterium suum ex aliqua causa personaliter ad iudicium trahi non possunt: quod contra prædicta fit, est irritum. Joan. Andr.*

Bonifacius VIII.

Mulieres b (quas vagari non convenit, nec virotum coëtibus immisceri) auctoritate literarum sedis Apostolicæ, vel Legatorum ipsius, aut aliâ quâcumque

ad iudicium personaliter evocari, vel trahi invitæ, causâ ferendi testimonium, aut aliâ quâlibet (quæ in iure non exprimitur) prohibemus. Sed cum necessarium fuerit testimonium earundem, iudex (in expensis partis producentis eisdem) tabellionem, aut aliam personam idoneam ad eas transmittat: vel si forte talis casus occurrerit, quo, iure prohibente, receptio testium alteri committi non possit: iudex ^a tunc propter hoc personaliter ad illas accedat: aut (si talis sit personæ iudicantis conditio, quod id per ipsum non deceat fieri, vel non possit) mittat ad eas: provisò quod casus huiusmodi (videlicet ut iudex vadat personaliter non fingatur: nec fraus interveniat in hac parte. Alioquin fictor huiusmodi, vel fraudator, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat.

Ceterum foemina religiosa, præsertim quæ debent sub clausura morari b, extra suum monasterium vel clausuram non vocentur ad iudicium, vel trahantur ex quavis causa personaliter: etiam si ad hoc voluntas accederet earundem. Decernimus quoque, ut ipso iure sit irritum & inane, si quid contra præmissâ contigerit attentari.

a Vid. Bart. in l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iudic. Font. b Ude l. summa. de proc. l. servus. C. de iud. & l. servina. ff. de reg. iur.

a Al. ita præfatus iudex propter hoc, &c. b causa religionis hoc loco. V. l. 1. §. de in ius voc. l. servus ad custodiam. ff. de a. lito. & cibat. legat.

CAP.